

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY OROŃSKO
NA LATA 2026-2032**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII	5
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	7
CHARAKTERYSTYKA GMINY OROŃSKO	9
Informacje ogólne	9
Struktura demograficzna mieszkańców	10
Infrastruktura społeczno-techniczna	12
Rynek pracy	30
Gospodarka	31
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY OROŃSKO	32
Problemy w obszarze pomocy społecznej	43
Bezrobocie	46
Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych	48
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba	51
Problem ubóstwa	57
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	58
Przemoc domowa	60
PODSUMOWANIE DIAGNOZY ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH	68
WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ	69
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	77
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	82
ANALIZA RYZYKA	84
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	90
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	92
UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ	95
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	96
SPIS TABEL	97
SPIS WYKRESÓW	97
BIBLIOGRAFIA	98
Spis publikacji	98
Źródła internetowe	98

WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 stanowi kluczowy dokument planistyczny, wyznaczający kierunki lokalnej polityki społecznej oraz działania mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Dokument ten powstał w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby społeczne, zmieniające się uwarunkowania demograficzne, gospodarcze i kulturowe, a także wyzwania wynikające z dynamicznych procesów społecznych zachodzących zarówno na poziomie lokalnym, jak i krajowym.

Strategia ma charakter kompleksowy i długofalowy- obejmuje szeroki zakres zagadnień związanych m.in. z pomocą społeczną, wsparciem rodziny, przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, problemom uzależnień, bezrobociu, ubóstwu oraz integracją społeczną osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Jej nadrzędnym celem jest budowa spójnego systemu wsparcia, opartego na współpracy instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz lokalnej społeczności.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 wpisuje się w założenia polityki społecznej państwa oraz dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i krajowym, zapewniając spójność działań oraz ich zgodność z obowiązującymi kierunkami rozwoju społecznego.

Realizacja Strategii przyczyni się do zwiększenia skuteczności działań społecznych, lepszego wykorzystania dostępnych zasobów oraz budowy trwałych mechanizmów wsparcia. Dokument stanowi również podstawę do pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym funduszy krajowych i europejskich, na realizację zaplanowanych przedsięwzięć.

Dokument został opracowany w oparciu o diagnozę sytuacji społecznej Gminy Orońsko, uwzględniając dane statystyczne, wyniki konsultacji społecznych oraz analizę zasobów lokalnych. Istotnym elementem procesu tworzenia Strategii była partycypacja społeczna, która umożliwiła uwzględnienie opinii i potrzeb mieszkańców oraz przedstawicieli różnych środowisk.

Diagnoza przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych (GUS), danych pozyskanych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku badań ankietowych w grupach badawczych, przeprowadzonych w okresie od lutego do kwietnia 2026 r.

W badaniach ankietowych wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców z terenu gminy, 150 uczniów szkół podstawowych (76 uczniów klas piątych i szóstych oraz 74 uczniów klas siódmych i ósmych), 65 rodziców uczniów, 19 nauczycieli oraz 5 pracowników Gimmnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy oraz podsumowanie najważniejszych problemów. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia, w najważniejszych obszarach.

Część programowa zawiera wizję i misję oraz najistotniejsze założenia polityki społecznej Gminy Orońsko na najbliższe lata, które są ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych, kierunków działań oraz wskaźników realizacji poszczególnych kierunków działań, wraz z wartością początkową oraz wartością docelową.

Część wdrożeniowa obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, zakładane rezultaty, analizę ryzyka, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii oraz wnioski i podsumowanie.

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.: diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych; prognozę zmian w zakresie objętym strategią; określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań.

Ponadto, Strategia opracowana przez gminę ma określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- ustawa o samorządzie gminnym,
- ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawa o finansach publicznych,
- ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- ustawa o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,

- ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa o zdrowiu publicznym,
- ustawa o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa o systemie oświaty,
- ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 została opracowana z zachowaniem spójności z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Uwzględnienie tych dokumentów ma na celu zapewnienie zgodności kierunków działań gminy z polityką społeczną państwa oraz strategią rozwoju województwa śląskiego.

Zgodność z dokumentami krajowymi:

Strategia pozostaje zgodna z najważniejszymi dokumentami strategicznymi państwa, które wyznaczają kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i regionalnego Polski, w szczególności:

- **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”** – określająca długofalowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym poprawę jakości życia mieszkańców;
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030** – wskazująca działania na rzecz zrównoważonego rozwoju regionów oraz ograniczania dysproporcji terytorialnych;
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030-** ukierunkowana na rozwój kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców;
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030-** wzmacniająca aktywność obywatelską i integrację społeczną;
- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu do 2030 r.-** koncentrujący się na ograniczaniu ubóstwa i wspieraniu osób zagrożonych marginalizacją.
- **Strategia Demograficzna 2040-** wskazująca na konieczność prowadzenia działań wspierających rodziny, poprawiających jakość życia mieszkańców oraz odpowiadających na wyzwania starzejącego się społeczeństwa.

Zgodność z dokumentami wojewódzkimi (regionalnymi)

Strategia jest spójna z dokumentami strategicznymi obowiązującymi na poziomie województwa śląskiego, w szczególności:

- **Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+,**
- **Strategią Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego 2021-2030.**

Dokumenty te wyznaczają cele w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców regionu, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wspierania rodzin, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. Podkreślają także znaczenie aktywizacji społecznej i zawodowej oraz rozwoju usług społecznych.

Strategia Gminy Orońsko uwzględnia regionalne wyzwania, takie jak starzenie się społeczeństwa, migracje oraz problemy rynku pracy, dostosowując działania do lokalnych uwarunkowań.

Zgodność z dokumentami subregionalnymi i powiatowymi

Na poziomie ponadlokalnym dokument pozostaje zgodny z:

- **Strategią Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023-2031,**

Zgodność z dokumentami lokalnymi

Strategia pozostaje w ścisłym powiązaniu z dokumentami obowiązującymi na poziomie Gminy Orońsko, w szczególności:

- **Strategią Rozwoju Gminy Orońsko,**
- **Gminnym Programem Wspierania Rodziny,**
- **Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,**
- **Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej,**
- **innymi programami i planami sektorowymi dotyczącymi polityki społecznej.**

Dokumenty te wyznaczają szczegółowe działania w poszczególnych obszarach problemowych oraz stanowią narzędzia wdrażania strategii na poziomie lokalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Orońsko pozostaje spójna z najważniejszymi dokumentami strategicznymi realizowanymi na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym oraz lokalnym. Zgodność ta umożliwia prowadzenie skoordynowanej polityki społecznej odpowiadającej na aktualne potrzeby mieszkańców gminy oraz zapewnia:

- komplementarność działań,
- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych,
- efektywne planowanie i realizację polityki społecznej,
- zgodność z kierunkami rozwoju kraju i regionu.

CHARAKTERYSTYKA GMINY OROŃSKO

Informacje ogólne

Gmina Orońsko to gmina wiejska, położona w południowej części województwa mazowieckiego w powiecie szydłowieckim, przy trasie krajowej S7, pomiędzy Radomiem a Skarżyskiem- Kamienną. Dogodne położenie komunikacyjne sprzyja dojazdom do większych ośrodków miejskich i wpływa na lokalny rynek pracy. Gmina stanowi 17,46% powierzchni powiatu. Powierzchnia gminy wynosi 8196 ha.

Gmina Orońsko graniczy:

- od wschodu z gminami: Kowala i Wierzbica (obie wchodzą w skład powiatu radomskiego),
- od południa z gminą Jastrząb (powiat szydłowiecki),
- od południa i zachodu z gminą Szydłowiec (powiat szydłowiecki),
- od północy z gminą Wolanów (powiat radomski).

W skład Gminy Orońsko wchodzi następujące sołectwa:

1. Baków	11. Krogulcza Mokra
2. Chronów	12. Krogulcza Sucha
3. Chronówek	13. Łaziska
4. Chronów-Kolonia Dolna	14. Łaziska Osiedle
5. Chronów-Kolonia Górna	15. Orońsko
6. Ciepła	16. Śniadków
7. Dobrut	17. Tomaszów
8. Guzów	18. Wałsnów
9. Guzów-Kolonia	19. Zaborowie
10. Helenów	

1

¹ <https://www.oronsko.pl>

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2024 r. Gmina Orońsko liczyła 5 948 mieszkańców; z czego 49,40% stanowią kobiety (2 938), a 50,43% mężczyźni (3 009). Współczynnik feminizacji dla gminy wynosił 97 (na 100 mężczyzn przypadało 97 kobiet). Na przestrzeni lat 2020-2024 widoczny jest ciągły wzrost liczby ludności.

Tabela 1. Liczba mieszkańców w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Ludność ogółem					
Kobiety					
Mężczyźni					

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 39,6 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy Gminy Orońsko zawarli w 2024 roku 20 małżeństw, co odpowiada 3,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. W tym samym okresie odnotowano 0,9 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,60% mieszkańców Gminy Orońsko jest stanu wolnego, 55,40% żyje w małżeństwie, 5,50% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,80% to wdowy/wdowcy.

Gminę Orońsko cechuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec roku 2024 wynosił -5. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,84 na 1000 mieszkańców gminy. W 2024 roku urodziło się 47 dzieci, w tym 48,90% dziewczynek i 51,10% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,57 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Tabela 2. Przyrost naturalny w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Przyrost naturalny ogółem	-18	-38	-22	-31	-5
Kobiety	5	-20	-5	-12	-2
Mężczyźni	-23	-18	-17	-19	-3
Urodzenia żywe ogółem	59	55	64	46	47
Kobiety	27	23	31	20	23
Mężczyźni	32	32	33	26	24
Zgony ogółem	77	93	86	77	52
Kobiety	22	43	36	32	25
Mężczyźni	55	50	50	45	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane statystyczne wskazują, że 59,90% mieszkańców Gminy Orońsko jest w wieku produkcyjnym, 21,10% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,10% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.²

² <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Infrastruktura społeczno-techniczna

Edukacja

Na terenie gminy Orońsko opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 jest realizowana poprzez dziennego opiekuna. Dzienny opiekun jest jedną z form instytucjonalnej opieki nad dziećmi, obok żłobka i klubu dziecięcego. (...) Na terenie gminy zatrudnionych jest 4 dziennych opiekunów, każdy z nich ma pod opieką po 8 dzieci, łączna liczba dzieci do lat 3 objęta opieką dziennych opiekunów wynosi 32. Podmiotem prowadzącym jest Fundacja Inicjatyw Medialno-Kulturowych „Strefa JP2” w Szydłowcu.

Odnosnie opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym na terenie gminy Orońsko, funkcję tę pełni Przedszkole Samorządowe. Na terenie gminy funkcjonuje 1 Przedszkole Samorządowe w Orońsku ul. Brandta 43 (1 oddział) pozostałe oddziały mieszczą się : w Orońsku, ul. Wesoła 8 (2 oddziały) - razem: 75 dzieci; w Tomaszowie 44b (1 oddział) - 17 dzieci; w Krogulczy Suchej 34 (punkt przedszkolny - 1 oddział) - 12 dzieci. (...) Żadna z grup przedszkolnych nie obejmuje 6-latków; tę kategorię dzieci objęły oddziały w szkołach podstawowych.

Gmina Orońsko realizuje zadania na poziomie szkolnictwa podstawowego prowadząc własne szkoły o ośmioletnim cyklu kształcenia oraz udziela dotacji celowej dla podmiotu społecznego. Publiczne Szkoły Podstawowe prowadzą działalność dydaktyczną, opiekuńczą i wychowawczą organizując w szkołach między innymi biblioteki, świetlice, stołówki, obiekty sportowe, poradnictwo logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rewalidacyjne, działania kulturalne, patriotyczne i sportowe.

Na terenie Gminy Orońsku w 2024 roku funkcjonowały 4 szkoły podstawowe:

1. PSP im. J. Brandta w Orońsku;
2. PSP im. T. Kościuszki w Ciepłej;
3. PSP w Guzowie;
4. PSP w Wałsnowie³

³ Raport o stanie Gminy Orońsko za rok 2024, dostęp on-line: <https://bip.oronsko.pl/?bip=2&cid=143&id=3784>

Tabela 3. Szkoły podstawowe w Gminie Orońsko- rok 2024

Wyszczególnienie	Liczba uczniów
Szkoła Podstawowa w Orońsku	285
Szkoła Podstawowa w Ciepłej	77
Szkoła Podstawowa w Guzowie	92
Szkoła Podstawowa w Walsnowie	75
RAZEM:	529

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG

Absolwenci szkół podstawowych mają możliwość kontynuowania nauki w szkołach publicznych o profilach ogólnokształcących oraz technicznych, znajdujących się na terenie powiatu szydłowieckiego.

Edukacja w Gminie Orońsko stanowi istotny obszar rozwoju społecznego i jest generalnie pozytywnie oceniana przez mieszkańców gminy. Wyniki badań ankietowych wskazują, że oferta edukacyjna szkół została oceniona dobrze lub bardzo dobrze przez większość respondentów, co świadczy o pozytywnej ocenie funkcjonowania lokalnych placówek oświatowych oraz działań podejmowanych na rzecz dzieci i młodzieży.

Jednocześnie diagnoza społeczna wskazuje na występowanie wyzwań związanych z funkcjonowaniem dzieci i młodzieży w obszarze edukacji. Szczególnie istotne są problemy dotyczące zdrowia psychicznego uczniów, przemocy rówieśniczej, cyberprzemocy oraz uzależnień behawioralnych związanych z nadmiernym korzystaniem z Internetu i urządzeń cyfrowych. Nauczyciele zwracają uwagę na występowanie trudności emocjonalnych, wychowawczych i społecznych części uczniów, co wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w szkołach.

Wyniki badań pokazują również potrzebę wzmocnienia kompetencji społecznych i emocjonalnych dzieci i młodzieży, rozwijania działań profilaktycznych oraz zwiększania świadomości dotyczącej bezpieczeństwa w sieci i zagrożeń cyfrowych. Istotnym wyzwaniem pozostaje także organizacja atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego oraz rozwijanie aktywności pozalekcyjnej dzieci i młodzieży.

Działania strategiczne w obszarze edukacji powinny koncentrować się na dalszym podnoszeniu jakości kształcenia, wzmacnianiu kompetencji społecznych, emocjonalnych i cyfrowych uczniów oraz rozwijaniu systemu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Ważnym kierunkiem jest również rozwój działań profilaktycznych dotyczących uzależnień, przemocy i zdrowia psychicznego, a także wzmacnianie współpracy szkół z rodzicami, instytucjami lokalnymi i organizacjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży. Istotne znaczenie ma także wspieranie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji oraz rozwijania nowoczesnych

Opieka Zdrowotna

Obowiązki gminy związane z obszarem ochrony zdrowia dotyczą podstawowej opieki zdrowotnej, zwalczania narkomanii, przeciwdziałania alkoholizmowi oraz działalności aptek. Gmina Orońsko do realizacji zadań z zakresu opieki medycznej utworzyła podmiot leczniczy - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Orońsku.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Orońsku realizuje zadania w zakresie opieki medycznej na rzecz pacjentów oraz innych osób wymagających pomocy medycznej. Udziela świadczenia zdrowotne w zakresie: podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej- poradnia położniczo-ginekologiczna i promocji zdrowia- profilaktyka chorób odytoniowych. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej realizowane są świadczenia medyczne przez: lekarza POZ, pielęgniarkę POZ, pielęgniarkę środowiskową w środowisku nauczania i wychowania oraz położną POZ. Opieką medyczną w 2024 r. objętych było 4182 ubezpieczonych pacjentów- mieszkańców Orońska i okolicznych miejscowości oraz 337 uczniów.⁴

Dostęp do leków oraz artykułów medycznych na terenie gminy zapewnia ogólnodostępna Apteka w Orońsku.

Obszar opieki zdrowotnej i ochrony zdrowia na terenie Gminy Orońsko stanowi jeden z istotnych elementów wpływających na jakość życia mieszkańców oraz bezpieczeństwo społeczne lokalnej społeczności. Wyniki badań ankietowych wskazują, że mieszkańcy generalnie pozytywnie oceniają funkcjonowanie ochrony zdrowia w gminie, jednak obszar ten wymaga dalszego wzmacniania i rozwoju.

⁴ Raport o stanie Gminy Orońsko za rok 2024, dostęp on-line: <https://bip.oronsko.pl/?bip=2&cid=143&id=3784>

Respondenci zwracają uwagę przede wszystkim na problemy związane z dostępnością świadczeń medycznych, rehabilitacyjnych oraz usług opiekuńczych, szczególnie w odniesieniu do osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. W badaniach mieszkańcy wskazywali również na potrzebę zwiększenia wsparcia zdrowotnego i psychologicznego dla dzieci i młodzieży, co pozostaje istotne w kontekście obserwowanych problemów emocjonalnych, przeciążenia cyfrowego oraz uzależnień behawioralnych.

Istotnym wyzwaniem pozostaje także proces starzenia się społeczeństwa lokalnego. Dane demograficzne wskazują na systematyczny wzrost liczby osób starszych oraz zwiększające się obciążenie demograficzne, co może powodować rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, rehabilitacyjne, opiekuńcze i profilaktyczne.

Wyniki diagnozy pokazują również potrzebę dalszego rozwijania działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących zdrowego stylu życia, zdrowia psychicznego, profilaktyki uzależnień oraz aktywności fizycznej mieszkańców. Szczególnego znaczenia nabiera promocja zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz wspieranie rodzin w zakresie przeciwdziałania problemom emocjonalnym i społecznym.

Działania strategiczne w obszarze ochrony zdrowia powinny zatem koncentrować się na poprawie dostępności usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych, rozwijaniu wsparcia dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, a także wzmacnianiu działań profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do mieszkańców. Ważnym kierunkiem jest również rozwój wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla dzieci, młodzieży i rodzin, promocja zdrowego stylu życia oraz rozwijanie współpracy pomiędzy samorządem, placówkami ochrony zdrowia, szkołami i instytucjami pomocowymi.

Bezpieczeństwo

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców stanowi jeden z podstawowych elementów wpływających na jakość życia oraz rozwój lokalnej społeczności. Zapewnienie bezpieczeństwa na terenie gminy wymaga współpracy wielu instytucji, w szczególności samorządu, Policji, jednostek ochrony przeciwpożarowej, placówek oświatowych oraz podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej i profilaktyki. Istotne znaczenie mają również działania ukierunkowane na przeciwdziałanie zjawiskom społecznym wpływającym negatywnie na bezpieczeństwo mieszkańców, takim jak przemoc domowa, uzależnienia czy naruszenia porządku publicznego.

Tabela 4. Przestępstwa na terenie gminy

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
kradzież z włamaniem	5	4	4
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	3	8	3
pobicie	1	0	0
uszkodzenie mienia	2	2	4
kradzież mienia	15	5	5
inne	48	65	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Szydłowcu

Dane dotyczące przestępstw na terenie Gminy Orońsko wskazują, że największą grupę stanowią przestępstwa zakwalifikowane jako „inne”, których liczba utrzymuje się na wysokim poziomie, osiągając najwyższą wartość w 2024 roku. Widoczny jest spadek liczby kradzieży mienia, co może świadczyć o poprawie bezpieczeństwa w tym obszarze. Liczba kradzieży z włamaniem pozostaje na zbliżonym poziomie, natomiast w 2025 roku wzrosła liczba przypadków uszkodzenia mienia. Zauważalny był również czasowy wzrost przypadków przemocy domowej w 2024 roku. Pozytywnym zjawiskiem jest brak odnotowanych pobić w latach 2024-2025.

Tabela 5. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	9	8	7
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	2	3	2
zakłócanie porządku publicznego	0	0	0
podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	0	0

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	0	0
osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	0	0	0
osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Szydłowcu

W analizowanym okresie 2023-2025 na terenie Gminy Orońsko odnotowano przede wszystkim interwencje związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu. Liczba przypadków prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości wykazuje tendencję spadkową, co może świadczyć o stopniowej poprawie bezpieczeństwa i skuteczności działań profilaktycznych. Liczba przypadków prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu utrzymuje się natomiast na zbliżonym poziomie. W pozostałych kategoriach nie odnotowano żadnych zdarzeń. Dane te wskazują, że problem nadużywania alkoholu w gminie koncentruje się głównie w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Tabela 6. Interwencje związane z przemocą domową

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Liczba osób doświadczających przemocy domowej	10	16	13
Kobiety	9	12	8
Mężczyźni	1	4	5
Liczba sprawców przemocy domowej	10	10	10
Kobiety	1	0	0
Mężczyźni	9	10	10
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	3	2	6
Kobiety	0	0	0
Mężczyźni	3	2	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Szydłowcu

Dane dotyczące przemocy domowej na terenie Gminy Orońsko wskazują, że liczba osób doświadczających przemocy wzrosła w 2024 roku, a następnie nieznacznie spadła w roku kolejnym, pozostając jednak na poziomie wyższym niż w 2023 roku. Wśród osób pokrzywdzonych dominują kobiety, choć widoczny jest również wzrost liczby mężczyzn doświadczających przemocy.

Liczba sprawców przemocy domowej utrzymuje się na stałym poziomie we wszystkich analizowanych latach. Zdecydowaną większość sprawców stanowią mężczyźni.

Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost liczby sprawców będących pod wpływem alkoholu w 2025 roku, co może wskazywać na nasilenie związku między problemem przemocy domowej a nadużywaniem alkoholu. Dane te potwierdzają potrzebę dalszego prowadzenia działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających rodziny zagrożone przemocą.

Artykuł KK Kwalifikacja prawna stwierdzonych przypadków:

2023 np.:

Znęcanie się nad rodziną 3

Groźba karalna 1

Rozpijanie małoletniego 0

Uchylanie się od płacenia alimentów 5

2024 np.:

Znęcanie się nad rodziną 8

Groźba karalna 0

Rozpijanie małoletniego 0

Uchylanie się od płacenia alimentów 0

2025 np.:

Znęcanie się nad rodziną 0

Groźba karalna 0

Rozpijanie małoletniego 0

Uchylanie się od płacenia alimentów 0

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

Rok 2023 wszczęcie procedur - 10

Rok 2024 wszczęcie procedur - 10

Rok 2025 wszczęcie procedur - 9

Ważnym obszarem bezpieczeństwa pozostaje także działalność jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz rozwój infrastruktury wspierającej działania ratownicze. Na terenie Gminy Orońsko działają łącznie 4 jednostki OSP: Orońsko, Dobrut, Tomaszów i Chronów. W 2024 roku gmina wspierała doposażenie jednostek OSP, w tym zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Dobrut oraz wyposażenia dla OSP Chronów.⁵

Wyniki badań ankietowych wskazują, że sytuacja w obszarze bezpieczeństwa jest generalnie stabilna, jednak mieszkańcy dostrzegają potrzebę dalszego wzmacniania działań związanych z bezpieczeństwem społecznym, drogowym i cyfrowym.

Istotnym elementem wpływającym na bezpieczeństwo lokalnej społeczności pozostaje rozwój infrastruktury drogowej oraz poprawa organizacji ruchu. W 2024 roku na terenie gminy realizowano liczne inwestycje związane z przebudową i modernizacją dróg, budową oświetlenia ulicznego oraz poprawą infrastruktury komunikacyjnej. Rozbudowany układ komunikacyjny obejmuje drogę ekspresową S7, drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne, co wpływa na dostępność komunikacyjną gminy, ale jednocześnie generuje potrzebę stałego dbania o bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego.

Działania strategiczne w obszarze bezpieczeństwa powinny koncentrować się na dalszej poprawie infrastruktury drogowej i oświetleniowej, wspieraniu służb ratowniczych i jednostek OSP, rozwijaniu działań profilaktycznych dotyczących bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz wzmacnianiu bezpieczeństwa cyfrowego mieszkańców. Ważnym kierunkiem pozostaje również rozwój współpracy pomiędzy samorządem, szkołami, służbami mundurowymi oraz instytucjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa lokalnej społeczności.

⁵ *Raport o stanie Gminy Orońsko za rok 2024*, dostęp on-line: <https://bip.oronsko.pl/?bip=2&cid=143&id=3784>

Kultura

Świetlica wiejska w Orońsku- stanowi centrum życia kulturalnego i społecznego Gminy. W roku 2024 była miejscem spotkań, wymiany doświadczeń i rozwijania pasji mieszkańców w każdym wieku. Celem działalności jest: integracja mieszkańców różnych pokoleń, organizacja wartościowego czasu wolnego dla dzieci i młodzieży i promowanie tradycji i kultury. Świetlica prowadzi regularne zajęcia i warsztaty, m.in.: zajęcia plastyczne, zajęcia kulinarne, dziewiarskie, warsztaty ceramiczne w Centrum Rzeźby Polskiej. Organizuje również wiele wydarzeń specjalnych, wspierających integrację międzypokoleniową m.in.: Dzień Babci i Dziadka; Międzyświatlicowy turniej tenisa stołowego; Wyjazd na łyżwy; Dzień Kobiet- warsztaty rękodzieła, Dzień Matki; Dzień Dziecka (festyn „Halo Wakacje”); Wycieczka „Po sąsiedzku w Świętokrzyskiem” ; Spotkanie autorskie – współorganizacja z Gminną Biblioteką Publiczną spotkania z Agnieszką Paciorkiewicz-Dubicką. Wycieczka do Wioski Świętego Mikołaja- świąteczna przygoda dla dzieci.; Spotkania świąteczne- przygotowywanie ozdób choinkowych i dzielenie się tradycjami.

Świetlica w Tomaszowie- w 2024 roku prowadziła działalność integracyjną, edukacyjną, kulturalną i sportowo-rekreacyjną skierowaną do dzieci, młodzieży oraz mieszkańców lokalnej społeczności. Placówka pełniła funkcję miejsca wspólnego spędzania czasu, rozwijania zainteresowań oraz budowania relacji społecznych. W ramach działalności świetlicy realizowano różnorodne zajęcia plastyczne, edukacyjne, ruchowe i rekreacyjne, a także działania rozwijające kreatywność i aktywność społeczną uczestników. Dzieci i młodzież miały możliwość korzystania z gier, sprzętu rekreacyjnego oraz uczestnictwa w zajęciach integracyjnych i tematycznych organizowanych przez cały rok. Istotnym elementem działalności były działania profilaktyczne i edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa podczas ferii i wakacji, zdrowego stylu życia oraz aktywnego spędzania czasu wolnego. Organizowano również warsztaty artystyczne, kulinarne i rękodzielnicze, wydarzenia okolicznościowe, wyjazdy integracyjne oraz spotkania wspierające rozwój społeczny i kulturalny dzieci i młodzieży. Świetlica realizowała także działania integrujące lokalną społeczność poprzez organizację wspólnych wydarzeń, zabaw i inicjatyw kulturalnych. Prowadzona działalność sprzyjała budowaniu więzi społecznych, rozwijaniu aktywności mieszkańców oraz tworzeniu bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni dla dzieci i młodzieży.

Świetlica w Zaborowiu- w roku 2024 prowadziła działalność integracyjną, edukacyjną, kulturalną oraz profilaktyczną skierowaną do dzieci, młodzieży i mieszkańców lokalnej społeczności. Placówka realizowała różnorodne zajęcia rozwijające zainteresowania i umiejętności uczestników, obejmujące m.in. działania artystyczne, rękodzielnicze, sportowo-rekreacyjne oraz edukacyjne. Istotnym elementem działalności świetlicy była organizacja wydarzeń integracyjnych, warsztatów rodzinnych oraz inicjatyw promujących lokalne tradycje i dziedzictwo kulturowe. Placówka aktywnie współpracowała z Kołem Gospodyń Wiejskich oraz lokalnym zespołem ludowym, angażując dzieci i młodzież w działania międzypokoleniowe oraz wydarzenia kulturalne organizowane na terenie gminy i powiatu. Świetlica realizowała również działania profilaktyczne dotyczące bezpieczeństwa, zdrowego stylu życia i przeciwdziałania uzależnieniom, organizując m.in. zajęcia edukacyjne, pikniki profilaktyczne oraz aktywne formy spędzania czasu wolnego podczas ferii i wakacji. Ważnym obszarem działalności były także wyjazdy edukacyjne, warsztaty tematyczne oraz zajęcia sportowo-rekreacyjne, wspierające rozwój społeczny, integrację oraz aktywność dzieci i młodzieży.

Świetlica w Łaziskach- w 2024 roku prowadziła działalność opiekuńczo-wychowawczą, edukacyjną oraz profilaktyczną skierowaną do dzieci i młodzieży z terenu gminy. W ramach codziennej pracy realizowano zajęcia rozwijające zainteresowania i umiejętności uczestników, obejmujące m.in. pomoc w nauce, zajęcia artystyczne, ruchowe, integracyjne oraz rekreacyjne. Istotnym elementem działalności świetlicy była organizacja działań profilaktycznych, wydarzeń integracyjnych oraz aktywnych form spędzania czasu wolnego podczas ferii i wakacji. Placówka angażowała dzieci i młodzież w różnorodne inicjatywy sportowe, edukacyjne i społeczne, wspierające rozwój kompetencji społecznych oraz promujące zdrowy i aktywny styl życia.

Działalność świetlic wiejskich stanowi ważny element wsparcia dzieci i młodzieży oraz tworzenia bezpiecznej przestrzeni sprzyjającej rozwojowi, integracji i aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym lokalnej społeczności.

Gminna Biblioteka Publiczna w Orońsku- samodzielna instytucja kultury, w skład której wchodzi: Siedziba główna - Biblioteka w Orońsku, Filia Biblioteczna w Łaziskach, Filia Biblioteczna w Tomaszowie.

Na dzień 31 grudnia 2024 roku Biblioteka posiada zbiory biblioteczne w postaci książek w liczbie 9 618 woluminów. W ciągu roku wpływy książek wyniosły 395 woluminów (w tym 362 z zakupu). Ubytkowano – 695 woluminów. W bibliotece było zarejestrowanych 253 czytelników, z czego 79 to osoby uczące się, 76 pracujące, 98 pozostałe (emeryci, osoby niepracujące). Dokonano 2 822 wypożyczenia.

Filia Biblioteczna w Łaziskach- zarejestrowanych 67 czytelników, w tym osoby uczące się - 9, osoby pracujące - 17, pozostali: czyli emeryci i osoby niepracujące - 41. Dokonano 663 wypożyczeń.

Filia Biblioteczna w Tomaszowie- zarejestrowanych 70 czytelników, w tym: osoby uczące się - 26, osoby pracujące - 23, pozostali - 21. Dokonano 626 wypożyczeń.⁶

Obszar kultury na terenie Gminy Orońsko pełni istotną rolę w integracji społeczności lokalnej, rozwijaniu aktywności mieszkańców oraz podtrzymywaniu lokalnych tradycji i dziedzictwa kulturowego. Wyniki badań ankietowych wskazują, że działalność instytucji kultury oraz oferta kulturalna gminy są oceniane przez mieszkańców pozytywnie - większość respondentów ocenia je jako dobre lub dostateczne.

Ważnym elementem życia społeczno-kulturalnego gminy pozostaje działalność świetlic wiejskich, które realizują funkcje edukacyjne, integracyjne, profilaktyczne i rekreacyjne. Organizowane zajęcia, warsztaty, wydarzenia okolicznościowe oraz inicjatywy międzypokoleniowe sprzyjają aktywizacji dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców oraz wzmacniają więzi społeczne w środowisku lokalnym.

⁶ Raport o stanie Gminy Orońsko za rok 2024, dostęp on-line: <https://bip.oronsko.pl/?bip=2&cid=143&id=3784>

Istotną rolę odgrywa również kultywowanie tradycji regionalnych i ludowych poprzez współpracę z Kołami Gospodyń Wiejskich oraz zespołami folklorystycznymi. Organizowane wydarzenia, warsztaty rękodzielnicze, występy artystyczne i udział w uroczystościach lokalnych oraz regionalnych przyczyniają się do podtrzymywania lokalnej tożsamości kulturowej i integracji społecznej.

Wyniki diagnozy społecznej wskazują jednocześnie na potrzebę dalszego rozwijania oferty spędzania czasu wolnego, szczególnie dla dzieci, młodzieży i seniorów. Mieszkańcy zwracają uwagę na znaczenie działań integracyjnych, wydarzeń lokalnych oraz aktywności kulturalnych sprzyjających budowaniu relacji społecznych i przeciwdziałaniu izolacji społecznej.

Działania strategiczne w obszarze kultury powinny koncentrować się na dalszym wspieraniu działalności świetlic i instytucji kultury, rozwijaniu oferty zajęć i wydarzeń skierowanych do różnych grup mieszkańców oraz wzmacnianiu działań integrujących społeczność lokalną. Ważnym kierunkiem pozostaje również promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego, wspieranie aktywności społecznej mieszkańców oraz rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami społecznymi i środowiskiem lokalnym.

Sport, rekreacja i turystyka

Sport stanowi jeden z kluczowych elementów życia społecznego. Promuje odpowiednie zachowania, kształtuje charakter i tożsamość, poprawia ogólną kondycję ciała oraz uczy szacunku dla innych, przestrzegania określonych zasad, pielęgnuje poczucie solidarności i umiejętność współpracy.

Obiekty sportowe i rekreacyjne na terenie Gminy Orońsko:

➤ Kompleks boisk sportowych „ORLIK”

- Boisko piłkarskie z nawierzchnią z trawy syntetycznej
- Boisko wielofunkcyjne (nawierzchnia poliuretanowa) do tenisa ziemnego, siatkówki i koszykówki
- Boisko do piłki plażowej
- Wszystkie obiekty ogrodzone, oświetlone
- Animator Sportu zatrudniony do zarządzania i nadzorowania zajęć

➤ Centrum sportowo-rekreacyjne w Orońsku (administrowane przez Urząd Gminy)

- Skatepark
- Siłownia plenerowa
- Plac zabaw
- Altana (przeniesiona na teren OSP Orońsko)
- Stół do ping-ponga

➤ Stadion sportowy w Orońsku (zarządzany przez Gminny Klub Sportowy „ORONKA”)

- Pełnowymiarowe boisko piłkarskie z oświetleniem i zadaszoną trybuną
- Boisko treningowe
- Budynek klubowy

➤ Hala sportowa przy Publicznej Szkole Podstawowej w Orońsku

➤ Boisko wielofunkcyjne oraz plac zabaw zarządzany przez Świetlicę w Łaziskach

➤ **Boiska wielofunkcyjne i place zabaw przy szkołach:**

- PSP Orońsko
- PSP Guzów
- PSP Wałsnów

➤ **Obiekty przy świetlicach wiejskich:**

- Boisko wielofunkcyjne i plac zabaw - Świetlica w Łaziskach
- Plac zabaw - Świetlica w Zaborowiu

➤ **Pozostałe obiekty:**

- Siłownia plenerowa z altaną - Łaziska Osiedle
- Siłownia plenerowa - Wałsnów
- Plac zabaw - Łaziska Osiedle
- Plac zabaw - Bąków
- Boisko piłkarskie (nawierzchnia naturalna) i plac zabaw - PSP Ciepła
- Place zabaw przy Przedszkolu Samorządowym w Orońsku (ul. Brandta i ul. Wesoła)
- Place zabaw - Tomaszów, Krogulcza Sucha
- Plac zabaw z siłownią plenerową - Chronów (Kolonja Dolna)
- Plac zabaw - Chronów

➤ **Kluby sportowe**

- Gminny Klub Sportowy „ORONKA” Orońsko
- Ludowy Klub Sportowy „POSTĘP” Łaziska

➤ **Najważniejsze imprezy sportowe organizowane przez Gminę Orońsko:**

- X Międzyświeclicowy Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Wójta – organizator: Gmina Orońsko; udział dzieci i młodzieży ze świetlic w Orońsku, Zaborowiu, Łaziskach, Tomaszowie
- Turniej Piłki Siatkowej Mężczyzn o Puchar Wójta Gminy Orońsko – organizator: Gmina Orońsko; popularyzacja siatkówki i integracja mieszkańców
- Turniej Piłki Nożnej Mężczyzn o Puchar Wójta Gminy Orońsko – organizator: Gmina Orońsko; promowanie zdrowego stylu życia i sportowej rywalizacji
- Mikołajkowy Turniej Piłki Siatkowej Mężczyzn o Puchar Wójta Gminy Orońsko;

- Sportowy Dzień z Aktywną Szkołą – organizatorzy: Fundacja Orły Sportu i Gmina Orońsko;
- ogólnopolska, integracyjna impreza dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów „Trenuj z Aktywną Szkołą” – organizatorzy: Fundacja Orły Sportu i Gmina Orońsko; event z biathlonem, łucznictwem, lekką atletyką, spotkania z ambasadorami sportu;
- Turniej Piłkarski „Z Orlika na Stadion” – Etap Lokalny i Regionalny – organizatorzy: Fundacja Orły Sportu i Gmina Orońsko; promocja programu „Aktywna Szkoła” i infrastruktury Orlików.

➤ **Najważniejsze imprezy sportowe organizowane przez kluby i stowarzyszenia:**

- Wyścig Kolarski „III Memoriał Stanisława Chełmińskiego” – Stowarzyszenie Odnowy i Rozwoju Gminy Orońsko
- IX Turniej Piłki Siatkowej Mężczyzn – Stowarzyszenie Odnowy i Rozwoju Gminy Orońsko
- Otwarty Turniej Tenisa Stołowego – Stowarzyszenie Odnowy i Rozwoju Gminy Orońsko
- V Edycja Turnieju Piłkarskiego „POSTĘP CUP” – LKS „POSTĘP” Łaziska

Powyższe obiekty, kluby i imprezy sportowe stanowią podstawę aktywnego wypoczynku oraz integracji społecznej mieszkańców Gminy Orońsko.⁷

⁷ Raport o stanie Gminy Orońsko za rok 2024, dostęp on-line: <https://bip.oronsko.pl/?bip=2&cid=143&id=3784>

Gmina Orońsko posiada potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji wynikający z walorów przyrodniczych, kulturowych oraz aktywności lokalnej społeczności. Istotnym atutem gminy jest położenie komunikacyjne, obecność terenów sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi oraz funkcjonowanie instytucji i miejsc o znaczeniu kulturalnym i turystycznym.

Istotnym elementem potencjału turystycznego gminy pozostaje również lokalne dziedzictwo kulturowe, działalność zespołów ludowych, kół gospodyń wiejskich oraz organizacja wydarzeń promujących tradycje regionalne. Działania te wpływają na wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz promocję gminy jako miejsca aktywności społecznej i kulturalnej.

Atrakcje turystyczne na terenie Gminy Orońsko:

- **Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku: Pałac Józefa Brandta** – zabytkowa rezydencja z przełomu XIX i XX w., gdzie zachowały się oryginalne, dziewiętnastowieczne wnętrza.
- **Park rzeźby**- ponad 40 monumentalnych prac w plenerze, autorstwa najważniejszych polskich artystów.
- **Oranżeria i Kaplica** - kameralne sale wystawiennicze z pracami współczesnych twórców, a w Kaplicy - przeglądy rytualne i koncerty kameralne.
- **Wozownia i Oficyna** - galerie czasowych ekspozycji, a także kawiarnia i punkt informacji turystycznej.
- **Pałacowy Park Krajobrazowy:** Rozległy, zabytkowy ogród z alejami starych drzew - doskonale miejsce na spacer i pikniki. Ścieżki dendrologiczne i ornitologiczne - oprowadzane wycieczki przyrodnicze prowadzone przez pasjonatów fauny i flory.
- **Zabytkowy Dwór u Antoniego XIX-** wieczna rezydencja otoczona parkiem, wykorzystywana dziś jako kameralny pensjonat, ze stylowymi pokojami i elegancką restauracją w historycznych wnętrzach.
- **Dom Rzeźbiarza-** Autorska pracownia i galeria jednego z czołowych współczesnych rzeźbiarzy. Możliwość spotkania z artystą podczas pracy i zakupu unikatowych dzieł.
- **Malownicze rozlewisko w Chałupkach Łaziskich,** utworzone w rozwidleniu rzeki Szabasówka za dwoma niewielkimi zaporami przy mostach - prawdziwy raj dla przyrodników.

- **Kopalnia krzemienia czekoladowego w Orońsku** to unikat na skalę europejską. Została odkryta prawie sto lat temu przez archeologa, Stefana Krukowskiego, jednak dopiero prowadzone w ostatnich latach badania pozwoliły na potwierdzenie, że stworzyli ją ludzie żyjący w tych okolicach około 13 tysięcy lat temu.⁸

Wyniki badań ankietowych wskazują, że mieszkańcy generalnie pozytywnie oceniają ofertę sportowo- rekreacyjną oraz działalność instytucji kultury na terenie gminy. Jednocześnie respondenci zwracają uwagę na potrzebę dalszego rozwijania oferty spędzania czasu wolnego, szczególnie dla dzieci, młodzieży oraz seniorów. W badaniach podkreślano znaczenie organizacji lokalnych wydarzeń integracyjnych oraz tworzenia atrakcyjnych form aktywności społecznej i rekreacyjnej.

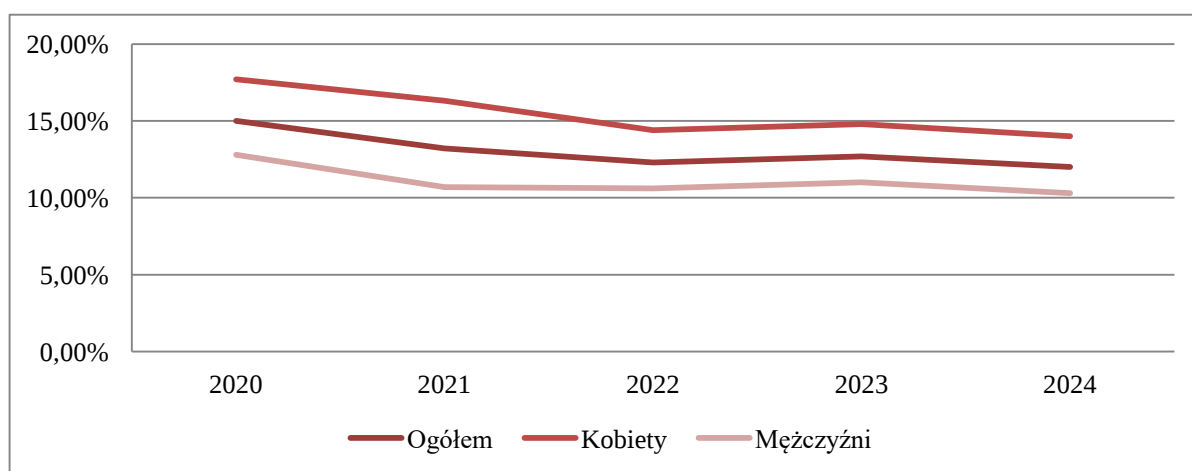
Działania strategiczne w obszarze turystyki i rekreacji powinny koncentrować się na dalszym rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, wspieraniu lokalnych inicjatyw integracyjnych i kulturalnych oraz rozwijaniu oferty aktywnego spędzania czasu wolnego dla mieszkańców wszystkich grup wiekowych. Ważnym kierunkiem pozostaje również promocja lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych oraz wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami społecznymi i mieszkańcami.

⁸ *Raport o stanie Gminy Orońsko za rok 2024*, dostęp on-line: <https://bip.oronsko.pl/?bip=2&cid=143&id=3784>

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2024, w Gminie Orońsko na 1000 mieszkańców pracowało 118 osób. Bezrobocie rejestrowane w gminie wynosiło 23,30% (23,30% wśród kobiet i 23,30% wśród mężczyzn). Ogółem w gminie jako bezrobotnych zarejestrowane były 422 osoby, w tym 224 kobiety i 198 mężczyzn.

Wykres 1. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

19,20% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Orońsko pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 26,10% w przemyśle i budownictwie, 15,40% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

W 2024 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Orońsko wynosiło 6 948,27 PLN, co odpowiada 80,50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.⁹

⁹ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

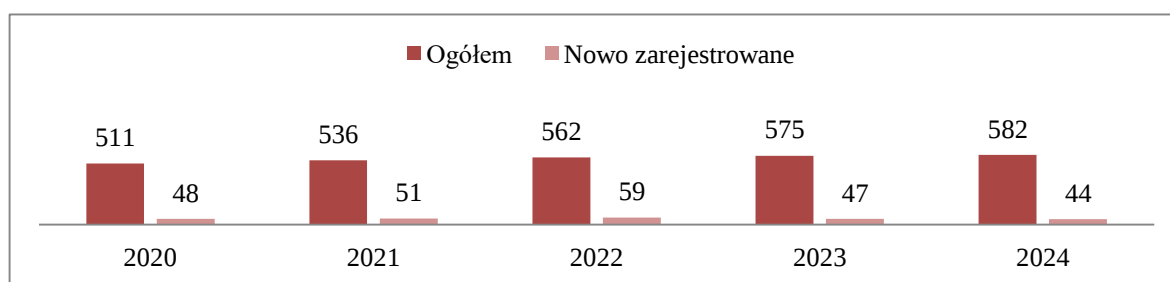
Gospodarka

W gminie Orońsko w roku 2024 w rejestrze REGON zarejestrowane były 582 podmioty gospodarki narodowej, z czego 472 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Zarejestrowano 44 nowe podmioty, a 36 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Orońsko najwięcej (26) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (564) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 1,7% (10) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 32,1% (187) podmiotów, a 66,2% (385) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Orońsko najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27,5%) oraz Budownictwo (24,2%).

Na przestrzeni ostatnich lat zaobserwowano wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON, natomiast w przypadku podmiotów nowo zarejestrowanych od roku 2022 widoczny jest spadek.

Wykres 2. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY OROŃSKO

Opracowanie diagnozy demograficzno-społecznej w procesie tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest etapem koniecznym i niezbędnym. Na jej podstawie wyznacza się cele strategiczne, cele operacyjne, jak również kierunki skutecznych, długofalowych działań strategicznych, służących rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Diagnoza sytuacji demograficzno-społecznej na terenie Gminy Orońsko obejmuje lata 2023-2025. Problemy społeczne zostały przeanalizowane na podstawie danych gromadzonych przez GUS, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję, Zespół Interdyscyplinarny, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz danych pozyskanych w wyniku Diagnozy dotyczącej lokalnych zagrożeń społecznych.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców, uczniów, rodziców oraz nauczycieli pozwoliły na wieloaspektową analizę problemów społecznych występujących na terenie gminy. Uzyskane wyniki wskazują, że sytuacja społeczna jest stosunkowo stabilna, jednak występują obszary wymagające dalszych działań profilaktycznych i systemowego wsparcia.

Przemoc domowa

Główne wyniki badania

Dane zebrane w trakcie badań ankietowych wśród mieszkańców Gminy Orońsko wskazują, że problem przemocy domowej nie jest zjawiskiem powszechnie deklarowanym, jednak pozostaje obecny w środowisku lokalnym i ma częściowo ukryty charakter.

Większość dzieci i młodzieży deklaruje poczucie bezpieczeństwa w domu. Jednocześnie część uczniów nadal prezentuje postawy akceptujące stosowanie kar fizycznych wobec dzieci. Podobne postawy widoczne są również wśród dorosłych mieszkańców i rodziców. W badaniu mieszkańców 5,00% respondentów dopuszcza możliwość stosowania kar cielesnych wobec dzieci, natomiast 24,00% nie ma jednoznacznego stanowiska w tej kwestii. Wśród rodziców część respondentów deklaruje sporadyczne stosowanie przemocy fizycznej wobec dzieci, a ponad 23,00% sprzeciwia się ustawowemu zakazowi stosowania kar cielesnych. Wyniki badań mieszkańców pokazują również, że część respondentów zna

rodziny, w których występuje przemoc domowa- 11,00% mieszkańców deklaruje znajomość co najmniej jednej takiej rodziny.

Jednocześnie aż 94,00% mieszkańców nie zna instytucji działających na terenie gminy, które pomagają osobom doświadczającym przemocy domowej.

Nauczyciele zwracają uwagę na występowanie problemów emocjonalnych i wychowawczych u części uczniów oraz dostrzegają potrzebę wsparcia rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji.

Jednocześnie należy podkreślić, że:

- większość badanych pozytywnie ocenia relacje rodzinne i poczucie bezpieczeństwa dzieci,
- część respondentów nadal dopuszcza stosowanie kar fizycznych wobec dzieci,
- problem przemocy domowej może pozostawać ukryty i trudny do identyfikacji,
- wiedza mieszkańców o dostępnych formach pomocy jest bardzo ograniczona,
- dzieci i młodzież nie zawsze wiedzą, gdzie szukać wsparcia.

Wnioski

- Przemoc domowa stanowi realny, choć częściowo ukryty problem społeczny.
- W środowisku lokalnym nadal funkcjonują postawy akceptujące kary cielesne jako metodę wychowawczą.
- Istnieją trudności w identyfikacji przypadków przemocy domowej.
- Niewystarczająca jest wiedza mieszkańców dotycząca instytucji i form pomocy.
- Konieczne jest dalsze wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców oraz edukacji dzieci i młodzieży.

Rekomendacje

- Prowadzenie kampanii edukacyjnych dotyczących szkodliwości przemocy i kar cielesnych.
- Organizowanie warsztatów dla rodziców rozwijających kompetencje wychowawcze.
- Wzmacnianie współpracy szkół, GOPS, Policji i instytucji pomocowych.
- Szkolenia dla nauczycieli i specjalistów z zakresu rozpoznawania symptomów przemocy.
- Realizacja działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących reagowania na przemoc.

- Zwiększenie dostępności i promocji instytucji pomocowych (GOPS, Policja, Punkt Konsultacyjny).

Przemoc rówieśnicza

Główne wyniki badania

Wyniki badań wskazują, że przemoc rówieśnicza stanowi istotny problem występujący w środowisku szkolnym i społecznym. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele dostrzegają obecność agresji słownej, wykluczenia społecznego, hejtu oraz przemocy psychicznej. Ponad jedna piąta uczniów deklaruje, że doświadczyła przemocy rówieśniczej, a znaczna część badanych obserwuje akty agresji wobec innych uczniów przynajmniej kilka razy w miesiącu. Najczęściej wskazywanymi formami przemocy są wyzywanie, ośmieszanie, poniżanie oraz agresja słowna.

Również nauczyciele potwierdzają występowanie problemu- ponad 73,00% deklaruje, że spotkało się z przypadkami agresji i przemocy między uczniami. Jednocześnie wszyscy badani nauczyciele wskazują, że wiedzą, jak reagować w sytuacjach przemocy szkolnej. Badania pokazują również, że część uczniów nie zgłasza przemocy osobom dorosłym, próbując radzić sobie samodzielnie lub wyłącznie przy wsparciu rówieśników.

Jednocześnie należy podkreślić, że:

- dominującą formą przemocy jest agresja psychiczna i słowna,
- uczniowie nie zawsze zgłaszają problem przemocy dorosłym,
- nauczyciele posiadają kompetencje w zakresie reagowania na przemoc,
- problem agresji może być powiązany z trudnościami emocjonalnymi uczniów.

Wnioski

- Przemoc rówieśnicza pozostaje zauważalnym problemem środowiska szkolnego.
- Najczęściej występują formy przemocy psychicznej i słownej.
- Część uczniów ma trudności z szukaniem pomocy u osób dorosłych.
- Istotne znaczenie ma wzmacnianie kompetencji społecznych i emocjonalnych dzieci i młodzieży.
- Konieczne jest dalsze rozwijanie działań profilaktycznych i integracyjnych.

Rekomendacje

- Kontynuowanie programów przeciwdziałania przemocy i agresji w szkołach.

- Organizowanie warsztatów dotyczących komunikacji, empatii i rozwiązywania konfliktów.
- Wzmocnienie współpracy szkoły z instytucjami pomocowymi.
- Edukacja uczniów w zakresie reagowania na przemoc i szukania pomocy.

Uzależnienia i zachowania ryzykowne

Główne wyniki badania

Wyniki badań wskazują, że najczęściej występującym zachowaniem ryzykownym wśród dzieci, młodzieży i mieszkańców jest spożywanie alkoholu oraz napojów energetycznych. Większość mieszkańców uważa, że problem alkoholizmu na terenie gminy występuje sporadycznie lub w ograniczonej skali- 66,00% respondentów wskazuje, że są to nieliczne przypadki, natomiast 14,00% uważa problem za zauważalny lub bardzo powszechny.

Badania uczniów pokazują natomiast, że kontakt z alkoholem oraz papierosami wzrasta wraz z wiekiem. Wśród starszych uczniów ponad 21,00% deklaruje doświadczenia związane z alkoholem, a około 16,00% miało kontakt z papierosami lub e-papierosami.

Istotnym problemem pozostaje również spożywanie napojów energetycznych. W badaniu mieszkańców aż 39,00% respondentów deklaruje przyzwolenie na spożywanie przez osoby niepełnoletnie napojów energetycznych lub podobnych produktów.

Rodzice deklarują stosunkowo wysoką świadomość zagrożeń związanych z używkami i prowadzenie rozmów profilaktycznych z dziećmi. Jednocześnie nauczyciele wskazują na występowanie niepokojących zachowań oraz problemów emocjonalnych mogących zwiększać ryzyko uzależnień.

Niepokojącym zjawiskiem jest również bardzo ograniczona wiedza mieszkańców na temat instytucji pomagających osobom uzależnionym- jedynie 11,00% respondentów zna takie miejsca na terenie gminy.

Jednocześnie należy podkreślić, że:

- kontakt młodzieży z używkami wzrasta wraz z wiekiem,
- napoje energetyczne są społecznie akceptowane w części rodzin,
- rodzice podejmują działania profilaktyczne wobec dzieci,
- wiedza mieszkańców o systemie pomocy jest niewystarczająca.

Wnioski

- Uzależnienia są postrzegane jako jeden z poważniejszych problemów społecznych.
- Zachowania ryzykowne występują wśród części dzieci i młodzieży.
- Najbardziej rozpowszechnionym problemem pozostaje spożywanie napojów energetycznych.
- Kontakt z alkoholem i papierosami wzrasta wraz z wiekiem uczniów.
- Istotnym czynnikiem ryzyka jest presja rówieśnicza i społeczna akceptacja części używek.
- Konieczne jest dalsze prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych.

Rekomendacje

- Kontynuowanie profilaktyki uzależnień skierowanej do dzieci, młodzieży i rodziców.
- Organizowanie warsztatów wzmacniających asertywność i odporność na presję grupy.
- Upowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy terapeutycznej i profilaktycznej.
- Wspieranie działań promujących zdrowy styl życia i aktywność społeczną.

Uzależnienia behawioralne i nowe zagrożenia

Główne wyniki

Wyniki badań wskazują, że uzależnienia behawioralne stanowią jeden z najważniejszych i najszybciej narastających problemów dotyczących dzieci i młodzieży. Najbardziej rozpowszechnionym zjawiskiem jest nadmierne korzystanie z Internetu, telefonu komórkowego oraz mediów społecznościowych. Znaczna część uczniów deklaruje codzienne, wielogodzinne korzystanie z urządzeń cyfrowych, a media społecznościowe stanowią podstawową formę aktywności internetowej młodzieży. Wśród uczniów klas 7-8 widoczne są symptomy uzależnień behawioralnych, takich jak fonoholizm, sieciolizm, FOMO oraz trudności z ograniczaniem czasu spędzanego online. Około 30,00% starszych uczniów deklaruje problem nadmiernego korzystania z telefonu lub Internetu. Problem ten pośrednio potwierdzają również nauczyciele, którzy obserwują trudności z koncentracją, obniżenie aktywności społecznej oraz problemy emocjonalne części uczniów.

Istotnym zagrożeniem pozostaje także hazard i zachowania o charakterze ryzykownym w Internecie. Blisko 30,00% uczniów klas 7-8 deklaruje udział w grach hazardowych lub zakładach losowych.

Rodzice dostrzegają rosnący wpływ nowych technologii na funkcjonowanie dzieci i młodzieży, jednak część z nich ma trudności z kontrolowaniem czasu ekranowego dzieci oraz monitorowaniem aktywności internetowej.

Mieszkańcy Gminy Orońsko wskazują uzależnienie od Internetu jako jedno z najczęściej występujących zagrożeń dotyczących dzieci i młodzieży. Problem ten został wskazany przez 34,00% respondentów.

Jednocześnie należy podkreślić, że:

- technologie cyfrowe odgrywają bardzo dużą rolę w codziennym funkcjonowaniu dzieci i młodzieży,
- widoczne są symptomy uzależnień behawioralnych związanych z telefonem i Internetem,
- część uczniów doświadcza trudności w zachowaniu równowagi między aktywnością online i offline,
- problem nadmiernego korzystania z nowych technologii dostrzegają zarówno rodzice, nauczyciele, jak i mieszkańcy,
- zagrożenia cyfrowe wpływają na funkcjonowanie emocjonalne, społeczne i edukacyjne dzieci i młodzieży.

Wnioski

- Uzależnienia behawioralne stanowią narastający problem społeczny dotyczący dzieci i młodzieży.
- Najbardziej rozpowszechnione jest nadmierne korzystanie z telefonu, Internetu i mediów społecznościowych.
- Nadmierna aktywność cyfrowa może negatywnie wpływać na relacje społeczne, zdrowie psychiczne oraz funkcjonowanie szkolne uczniów.
- Rodzice i nauczyciele dostrzegają potrzebę większej kontroli i edukacji w zakresie korzystania z nowych technologii.
- Konieczne jest rozwijanie działań profilaktycznych dotyczących higieny cyfrowej oraz bezpiecznego korzystania z Internetu.

Rekomendacje

- Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących higieny cyfrowej i uzależnień behawioralnych.

- Organizowanie warsztatów dla dzieci, młodzieży i rodziców dotyczących bezpiecznego korzystania z nowych technologii.
- Promowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego oraz aktywności fizycznej i społecznej.
- Wzmacnianie kompetencji rodziców w zakresie kontroli czasu ekranowego dzieci i monitorowania aktywności internetowej.

Cyberprzemoc i bezpieczeństwo w sieci

Główne wyniki

Wyniki badań wskazują, że cyberprzemoc oraz zagrożenia związane z bezpieczeństwem w sieci stanowią istotny problem społeczny dotyczący dzieci i młodzieży. Znaczna część dzieci i młodzieży doświadcza sytuacji związanych z naruszaniem prywatności w Internecie.

Część uczniów przyznaje się również do podejmowania działań przemocowych wobec innych użytkowników Internetu, takich jak ośmieszanie, publikowanie kompromitujących materiałów czy hejt. Problem ten ma głównie charakter przemocy psychicznej i słownej.

Badania mieszkańców pokazują natomiast, że część respondentów zna osoby, które padły ofiarą przestępstw internetowych, takich jak oszustwa, włamania na konta czy wyłudzenia danych.

Jednocześnie wyniki badań wskazują, że dzieci i młodzież nie zawsze wiedzą, gdzie szukać pomocy w sytuacji cyberprzemocy. Znaczna część uczniów nie zna organizacji i instytucji zajmujących się wsparciem osób doświadczających przemocy w sieci.

Rodzice oraz nauczyciele dostrzegają natomiast rosnący wpływ nowych technologii na funkcjonowanie dzieci i młodzieży, w tym ryzyko związane z nadmiernym korzystaniem z Internetu i mediów społecznościowych.

Wnioski

- Cyberprzemoc stanowi istotne zagrożenie dla dzieci i młodzieży.
- Wysoka świadomość pojęcia cyberprzemocy nie zawsze przekłada się na bezpieczne zachowania w sieci.
- Problem naruszania prywatności i agresji elektronicznej jest zauważalny w środowisku lokalnym.
- Dzieci i młodzież nie zawsze wiedzą, gdzie szukać pomocy w sytuacji zagrożenia.

- Konieczne jest dalsze rozwijanie kompetencji cyfrowych i społecznych dzieci, młodzieży oraz rodziców.

Rekomendacje

- Realizacja programów edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa w sieci.
- Wzmacnianie kompetencji reagowania na cyberprzemoc.
- Informowanie o dostępnych formach pomocy.

Relacje rodzinne i funkcjonowanie dzieci i młodzieży

Główne wyniki badania

Wyniki badań wskazują, że większość dzieci i młodzieży pozytywnie ocenia relacje rodzinne oraz atmosferę panującą w domu. Zarówno uczniowie, jak i rodzice deklarują wysoki poziom wsparcia emocjonalnego oraz dobre relacje rodzinne.

Jednocześnie badania pokazują, że wraz z wiekiem dzieci maleje poziom otwartości wobec rodziców. Starsi uczniowie częściej wskazują na trudności w rozmowie o problemach osobistych i emocjonalnych oraz częściej poszukują wsparcia przede wszystkim w grupie rówieśniczej.

Nauczyciele zwracają uwagę na występowanie problemów emocjonalnych, wychowawczych oraz trudności społecznych u części uczniów. W opinii mieszkańców do najczęstszych negatywnych zjawisk dotyczących dzieci i młodzieży należą przede wszystkim bezproduktywne spędzanie czasu wolnego oraz uzależnienie od Internetu.

Mieszkańcy wskazują również na występowanie zaniedbań wychowawczych i społecznych dotyczących części dzieci i młodzieży.

Wnioski

- Relacje rodzinne badanych dzieci i młodzieży są w większości pozytywne i stabilne.
- Większość rodzin funkcjonuje prawidłowo i zapewnia dzieciom wsparcie emocjonalne
- Rodzina pełni kluczową rolę wspierającą w życiu dzieci i młodzieży.
- W okresie dojrzewania widoczne jest osłabienie komunikacji między dziećmi a rodzicami.
- Część dzieci i młodzieży doświadcza trudności wychowawczych oraz problemów społecznych.
- Mieszkańcy dostrzegają problem bezproduktywnego spędzania czasu wolnego przez młodzież.

Rekomendacje

- Organizowanie warsztatów rozwijających komunikację rodzic- dziecko.
- Wspieranie rodziców w zakresie kompetencji wychowawczych i emocjonalnych.
- Rozwijanie działań integrujących rodziny i społeczność lokalną.
- Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
- Wzmacnianie systemu wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dla rodzin.

Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży

Główne wyniki

Wyniki badań wskazują, że zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży stanowi jeden z istotniejszych obszarów wymagających dalszego wsparcia i działań profilaktycznych. Problemy emocjonalne i psychiczne uczniów są dostrzegane zarówno przez nauczycieli, rodziców, jak i mieszkańców gminy.

Badania wśród uczniów pokazują obecność zjawisk takich jak przeciążenie cyfrowe, nadmierne korzystanie z telefonu i Internetu, FOMO, fonoholizm czy trudności związane z funkcjonowaniem w mediach społecznościowych. Szczególnie widoczne jest to wśród starszych uczniów.

Nauczyciele wskazują, że część uczniów doświadcza problemów emocjonalnych, trudności wychowawczych oraz problemów społecznych wpływających na ich funkcjonowanie w szkole. Również rodzice dostrzegają potrzebę wspierania dzieci w zakresie zdrowia psychicznego i relacji społecznych.

Mieszkańcy Gminy Orońsko jako jedne z najczęstszych problemów dotyczących dzieci i młodzieży wskazują uzależnienie od Internetu oraz bezproduktywne spędzanie czasu wolnego.

Badania pokazują również, że trudności emocjonalne dzieci i młodzieży mogą być powiązane z przemocą rówieśniczą, cyberprzemocą, przeciążeniem technologiami cyfrowymi oraz osłabieniem relacji rodzinnych.

Wnioski

- Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży wymaga stałego monitorowania i wsparcia.
- Nowe technologie mają istotny wpływ na dobrostan psychiczny dzieci i młodzieży
- Problemy emocjonalne często współwystępują z trudnościami społecznymi i relacyjnymi.
- Istnieje potrzeba wzmacniania kompetencji emocjonalnych dzieci i młodzieży.

- Konieczne jest rozwijanie lokalnego systemu wsparcia psychologicznego i profilaktyki zdrowia psychicznego.

Rekomendacje

- Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży
- Realizacja programów wzmacniających kompetencje społeczne i emocjonalne uczniów.
- Edukacja rodziców i nauczycieli w zakresie rozpoznawania problemów psychicznych dzieci i młodzieży.

Reasumując, diagnoza zagrożeń społecznych na terenie Gminy Orońsko pozwoliła na kompleksową ocenę najważniejszych problemów społecznych dotyczących dzieci, młodzieży, rodzin oraz mieszkańców gminy. Badaniem objęto uczniów szkół podstawowych, rodziców, nauczycieli oraz dorosłych mieszkańców gminy, co umożliwiło uzyskanie szerokiej perspektywy dotyczącej lokalnych zagrożeń i potrzeb profilaktycznych.

Wyniki badań wskazują, że sytuacja społeczna dzieci i młodzieży w gminie jest w wielu obszarach stabilna, jednak występują również problemy wymagające dalszych działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających.

Większość badanych uczniów pozytywnie ocenia relacje rodzinne, deklaruje poczucie bezpieczeństwa w domu oraz możliwość uzyskania wsparcia od rodziców i opiekunów. Rodzina nadal pozostaje podstawowym środowiskiem wychowawczym i ważnym źródłem wsparcia emocjonalnego dla dzieci i młodzieży.

Jednocześnie diagnoza potwierdza występowanie zjawisk mogących negatywnie wpływać na funkcjonowanie społeczne i emocjonalne mieszkańców. Szczególnie istotnym obszarem zagrożeń okazują się uzależnienia behawioralne oraz problemy związane z funkcjonowaniem dzieci i młodzieży w przestrzeni cyfrowej. Zarówno uczniowie, rodzice, nauczyciele, jak i mieszkańcy dostrzegają rosnący wpływ nowych technologii na życie społeczne, emocjonalne i edukacyjne młodych ludzi. Widoczne są symptomy nadmiernego korzystania z telefonu, Internetu oraz mediów społecznościowych, którym często towarzyszą problemy emocjonalne, trudności relacyjne oraz obniżenie aktywności społecznej i fizycznej.

Badania wskazują również, że przemoc- zarówno domowa, jak i rówieśnicza pozostaje problemem częściowo ukrytym. W środowisku lokalnym nadal występują postawy akceptujące stosowanie kar fizycznych wobec dzieci, a część uczniów doświadcza agresji psychicznej, hejtu oraz wykluczenia społecznego. Jednocześnie widoczne są trudności

związane ze zgłaszaniem problemów oraz niewystarczająca wiedza dotycząca instytucji i miejsc, w których można uzyskać pomoc.

Niepokojącym zjawiskiem jest także stopniowy wzrost kontaktu młodzieży z substancjami psychoaktywnymi, szczególnie alkoholem, papierosami i napojami energetycznymi. Chociaż skala deklarowanego używania narkotyków pozostaje stosunkowo niewielka, część uczniów posiada wiedzę o dostępności substancji psychoaktywnych oraz zna osoby mające kontakt z narkotykami.

Przeprowadzona diagnoza pokazuje jednocześnie, że na terenie gminy istnieje potencjał do skutecznego prowadzenia działań profilaktycznych i wspierających. Rodzice deklarują zainteresowanie problemami dzieci oraz podejmowanie rozmów dotyczących zagrożeń społecznych. Nauczyciele dostrzegają problemy emocjonalne i wychowawcze uczniów oraz posiadają podstawowe kompetencje w zakresie reagowania na sytuacje kryzysowe i przemocowe. Mieszkańcy dostrzegają natomiast potrzebę rozwijania działań profilaktycznych i wspierających skierowanych do dzieci, młodzieży i rodzin.

Wnioski płynące z diagnozy wskazują na konieczność dalszego rozwijania lokalnego systemu profilaktyki i wsparcia społecznego, szczególnie w obszarach:

- przeciwdziałania przemocy,
- profilaktyki uzależnień i uzależnień behawioralnych,
- ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży,
- wzmacniania kompetencji wychowawczych rodziców,
- edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa w sieci,
- rozwijania oferty aktywnego i konstruktywnego spędzania czasu wolnego.

Istotne znaczenie ma również dalsze wzmacnianie współpracy pomiędzy szkołami, rodziną, instytucjami pomocowymi, służbami społecznymi oraz organizacjami działającymi na rzecz dzieci i rodzin. Skuteczna profilaktyka wymaga bowiem działań systemowych, długofalowych oraz angażujących całą społeczność lokalną.

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Pomoc społeczna to realizacja polityki socjalnej państwa, mającej na celu niesienie pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej a jednocześnie nie są w stanie samodzielnie sprostać powstałym problemom i rozwiązać ich przy pomocy własnych środków. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, związkami wyznaniowymi, stowarzyszeniami, fundacjami oraz osobami fizycznymi.

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W OROŃSKU

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orońsku jest jednostką organizacyjną gminy, powołaną do realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Podstawowym celem działalności Ośrodka jest rozpoznawanie i zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które z powodu trudnej sytuacji życiowej nie są w stanie pokonać trudności w oparciu o własne środki. Pomoc społeczna ukierunkowana jest na wsparcie w sytuacjach takich jak: ubóstwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, ochrona macierzyństwa i wielodzietności, pomoc ofiarom handlu ludźmi, a także na zapewnienie wsparcia w razie sytuacji kryzysowych oraz klęsk żywiołowych. Wnioskodawcy mają również prawo zwrócić się o pomoc w innych trudnych okolicznościach nieuwjętych w katalogu ustawowym.¹⁰

Tabela 7. Pomoc społeczna

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną			
Rodziny korzystające z pomocy społecznej	111	106	106
W tym rodziny korzystające z pomocy z powodu uzależnień	0	1	1

¹⁰ Raport o stanie Gminy Orońsko za rok 2024, dostęp on-line: <https://bip.orongko.pl/?bip=2&cid=143&id=3784>

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Powody przyznawania pomocy społecznej			
Ubóstwo	33	26	26
Bezrobocie	51	42	43
Niepełnosprawność	44	42	43
Długotrwała lub ciężka choroba	20	18	20
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	6	4	4
Przemoc domowa	0	1	1
Inne (np. bezdomność)	2	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Analiza danych dotyczących pomocy społecznej w latach 2023-2025 wskazuje na względnie stabilną liczbę rodzin korzystających ze wsparcia społecznego na terenie Gminy Orońsko. Po niewielkim spadku liczby rodzin objętych pomocą pomiędzy 2023 a 2024 rokiem, w 2025 roku poziom ten utrzymał się na podobnym poziomie.

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej pozostają bezrobocie, niepełnosprawność oraz ubóstwo. Widoczny jest stopniowy spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa i bezrobocia, co może świadczyć o poprawie sytuacji materialnej części mieszkańców lub skuteczności działań aktywizacyjnych. Jednocześnie utrzymująca się wysoka liczba osób korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania usług opiekuńczych i wsparcia zdrowotno- społecznego.

W analizowanym okresie odnotowano również pojedyncze przypadki korzystania z pomocy społecznej z powodu uzależnień oraz przemocy domowej. Choć skala tych zjawisk pozostaje niewielka, ich występowanie wskazuje na konieczność kontynuowania działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających mieszkańców znajdujących się w sytuacjach kryzysowych.

Tabela 8. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Świadczenia rzeczowe			
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	0	0	0
Świadczenia pieniężne			

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	111	106	106
Świadczenia w formie porad			
Liczba osób korzystających z tej formy wsparcia	105	98	96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Dane przedstawione w tabeli wskazują, że w latach 2023-2025 podstawową formą wsparcia udzielanego przez GOPS były świadczenia pieniężne. Liczba osób korzystających z tej formy pomocy utrzymywała się na zbliżonym poziomie - po niewielkim spadku w 2024 roku, w 2025 roku pozostała bez zmian. Może to świadczyć o utrzymujących się potrzebach mieszkańców w zakresie wsparcia finansowego, szczególnie w obszarze zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych.

W analizowanym okresie nie odnotowano osób korzystających ze świadczeń rzeczowych. Może to wynikać z przyjętego modelu udzielania pomocy, w którym dominującą formę wsparcia stanowią świadczenia finansowe oraz pomoc o charakterze usługowym i doradczym.

Widoczny jest również stopniowy spadek liczby osób korzystających z poradnictwa - z 105 osób w 2023 roku do 96 osób w 2025 roku. Mimo tendencji malejącej zainteresowanie tą formą wsparcia pozostaje wysokie, co potwierdza istotną rolę poradnictwa socjalnego, informacyjnego i wspierającego w działaniach realizowanych przez GOPS. Dane te wskazują, że mieszkańcy nadal potrzebują nie tylko pomocy materialnej, ale również wsparcia w rozwiązywaniu problemów życiowych i społecznych.

Bezrobocie

Analiza danych dotyczących bezrobocia na terenie Gminy Orońsko w latach 2023-2025 wskazuje na stopniową poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy. W analizowanym okresie systematycznie zmniejszała się liczba osób bezrobotnych. Spadek liczby osób pozostających bez pracy widoczny jest zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn.

Pozytywnym zjawiskiem jest również zmniejszanie się liczby osób bezrobotnych do 30 roku życia, co może świadczyć o poprawie sytuacji zawodowej ludzi młodych oraz większej aktywności na rynku pracy.

Jednocześnie utrzymującym się wyzwaniem pozostaje wysoka liczba osób długotrwale bezrobotnych, choć także w tej grupie widoczny jest spadek. Problem ten może wskazywać na trudności części mieszkańców w powrocie na rynek pracy, szczególnie osób o niższych kwalifikacjach lub znajdujących się w trudniejszej sytuacji społecznej.

W analizowanym okresie utrzymuje się również stosunkowo wysoka liczba osób bezrobotnych po 50 roku życia. Dane pokazują, że grupa ta wymaga dalszego wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Tabela 9. Stan bezrobocia w latach 2023-2025

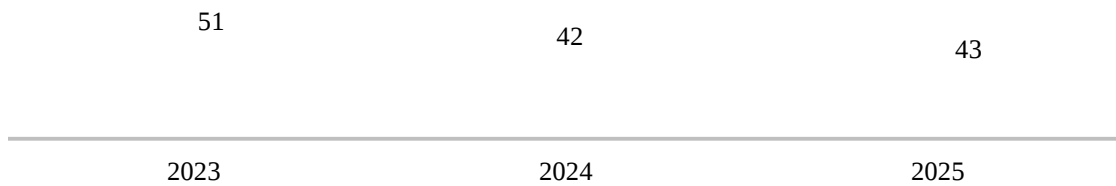
Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Bezrobotni zarejestrowani ogółem, w tym:	451	422	385
Kobiety	238	224	198
Mężczyźni	213	198	187
Osoby do 30 roku życia	123	91	85
Osoby po 50 roku życia	94	105	102
Osoby długotrwale bezrobotne	287	286	250

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na koniec roku 2025, współczynnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 11,00% (12,5% wśród kobiet i 9,8% wśród mężczyzn).

Zgodnie z danymi GOPS w Orońsku, na przestrzeni lat 2023-2025 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.

Wykres 3. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Ogółem przedstawione dane wskazują na stopniową poprawę sytuacji na rynku pracy w gminie, jednak nadal konieczne są działania wspierające aktywizację zawodową mieszkańców, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych oraz osób starszych.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych stanowi jedno z najważniejszych wyzwań społecznych i zdrowotnych współczesnych społeczności lokalnych. Nadużywanie alkoholu, używanie narkotyków, dopalaczy oraz innych substancji psychoaktywnych wpływa negatywnie nie tylko na zdrowie osób uzależnionych, ale również na funkcjonowanie rodzin, bezpieczeństwo społeczne oraz jakość życia mieszkańców. Skutki uzależnień obejmują między innymi pogorszenie relacji rodzinnych, problemy wychowawcze, przemoc, trudności finansowe, wykluczenie społeczne oraz problemy zdrowia psychicznego.

Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się wiek inicjacji związanej z używaniem substancji psychoaktywnych oraz rosnąca dostępność używek wśród dzieci i młodzieży. Istotnym problemem pozostaje również społeczna akceptacja niektórych zachowań ryzykownych, zwłaszcza spożywania alkoholu czy napojów energetycznych przez osoby niepełnoletnie. Współczesne zagrożenia związane z uzależnieniami coraz częściej współwystępują także z problemami emocjonalnymi, trudnościami społecznymi oraz uzależnieniami behawioralnymi.

Wyniki diagnozy społecznej przeprowadzonej na terenie Gminy Orońsko wskazują, że problem używania substancji psychoaktywnych dotyczy również lokalnej społeczności, choć jego skala nie ma charakteru masowego. Badania pokazują jednak obecność zachowań ryzykownych wśród części dzieci i młodzieży, szczególnie w zakresie kontaktu z alkoholem, papierosami, e-papierosami oraz napojami energetycznymi. Jednocześnie mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji lokalnych dostrzegają potrzebę dalszego prowadzenia działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających.

Skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom wymaga podejmowania działań kompleksowych i długofalowych, obejmujących zarówno profilaktykę, edukację, wsparcie rodzin, jak i rozwój lokalnego systemu pomocy osobom zagrożonym uzależnieniem. Istotne znaczenie ma również współpraca samorządu, placówek oświatowych, instytucji pomocowych, organizacji społecznych oraz mieszkańców na rzecz budowania bezpiecznego i wspierającego środowiska lokalnego.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działająca na terenie Gminy Orońsko realizuje zadania wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Działalność Komisji koncentruje się przede wszystkim na podejmowaniu działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz interwencyjnych związanych z ograniczaniem skutków uzależnień i przeciwdziałaniem negatywnym zjawiskom społecznym wynikającym z nadużywania alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.

Do głównych zadań Komisji należy m.in. inicjowanie działań służących profilaktyce uzależnień, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, prowadzenie działań motywujących do podjęcia leczenia odwykowego, a także współpraca z instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz bezpieczeństwa oraz zdrowia mieszkańców. Ważnym elementem działalności Komisji jest również wspieranie lokalnych inicjatyw edukacyjnych i profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Tabela 10. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Posiedzenia GKRPA	11	12	10
Przeprowadzone rozmowy motywujące	26	32	5
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	11	13	0
Wnioski o leczenie odwykowe	21	16	4
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	4	6	0
Wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	4	6	0
Postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	12	11	9
Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	2	3	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Dane dotyczące działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wskazują na systematyczne prowadzenie działań związanych z profilaktyką oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W analizowanym okresie Komisja regularnie organizowała posiedzenia oraz realizowała zadania związane z opiniowaniem sprzedaży napojów alkoholowych i podnoszeniem kompetencji swoich członków poprzez udział w szkoleniach.

Widoczny jest jednak wyraźny spadek liczby przeprowadzonych rozmów motywujących, składanych wniosków o leczenie odwykowe oraz działań związanych z procedurą zobowiązania do leczenia odwykowego w 2025 roku. W tym samym roku nie odnotowano również kontroli punktów sprzedaży alkoholu ani zleceń badań przez biegłych sądowych. Zmiany te mogą świadczyć zarówno o mniejszej liczbie zgłaszanych problemów, jak i o ograniczeniu działań interwencyjnych Komisji.

Przedstawione dane wskazują na potrzebę dalszego monitorowania lokalnych problemów związanych z uzależnieniami oraz utrzymywania działań profilaktycznych i kontrolnych, które mają istotne znaczenie dla bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców gminy.

Punkt Konsultacyjny przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orońsku

W punkcie zatrudniony jest terapeuta, specjalista ds. uzależnień pełniący dyżury raz w tygodniu.

Tabela 11. Działalność Punktu Konsultacyjnego 2023-2025

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu	5	5	5
Rodziny z problemem alkoholowym	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Analiza danych demograficznych dla Gminy Orońsko w latach 2021-2025 wskazuje na stopniowy spadek liczby mieszkańców gminy. W analizowanym okresie liczba ludności zmniejszyła się z 5 954 osób w 2021 roku do 5 880 osób w 2025 roku. Jednocześnie widoczne są niekorzystne zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców.

Tabela 12. Podział mieszkańców ze względu na wiek

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba mieszkańców ogółem, w tym:	5 954	5 956	5 918	5 934	5 880
Osoby w wieku przedprodukcyjnym 0-14 lat	1 062	1 076	1 044	1 031	978
Osoby w wieku produkcyjnym ogółem, w tym:	3 795	3 777	3 745	3 745	3 714
Kobiety w wieku produkcyjnym 15-59 lat	1 720	1 723	1 700	1 708	1 688
Mężczyźni w wieku produkcyjnym 15-64 lata	2 075	2 054	2 045	2 037	2 026
Osoby w wieku poprodukcyjnym ogółem, w tym:	1 097	1 103	1 129	1 158	1 188
Kobiety w wieku poprodukcyjnym 60 i więcej lat	713	707	719	737	758
Mężczyźni w wieku poprodukcyjnym 65 i więcej lat	384	396	410	421	430

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Systematycznie maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co może świadczyć o postępującym spadku liczby dzieci i młodzieży oraz pogłębiających się procesach demograficznych związanych ze starzeniem się społeczeństwa.

W analizowanym okresie zmniejsza się również liczba osób w wieku produkcyjnym, zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Może to wpływać na lokalny rynek pracy oraz ograniczać potencjał rozwojowy gminy w przyszłości.

Jednocześnie systematycznie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn i wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej.

Przedstawione dane potwierdzają konieczność podejmowania działań ukierunkowanych zarówno na wspieranie rodzin i osób młodych, jak również rozwijanie oferty usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych skierowanych do osób starszych.

W analizowanym okresie systematycznie wzrasta liczba osób starszych przypadających na osoby w wieku produkcyjnym - wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zwiększył się z 86,2 w 2021 roku do 99,0 w 2025 roku. Oznacza to, że liczba osób starszych stopniowo zbliża się do liczby mieszkańców w wieku aktywności zawodowej.

Widoczny jest również wzrost współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz zwiększający się udział osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem. Tendencja ta dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przy czym wyższy udział osób starszych obserwowany jest wśród kobiet.

Przedstawione dane wskazują na konieczność dalszego rozwoju działań i usług skierowanych do seniorów, w tym wsparcia zdrowotnego, opiekuńczego i społecznego. Jednocześnie istotne staje się podejmowanie działań wzmacniających aktywność społeczną i zawodową mieszkańców oraz wspierających politykę prorodzinną i międzypokoleniową.

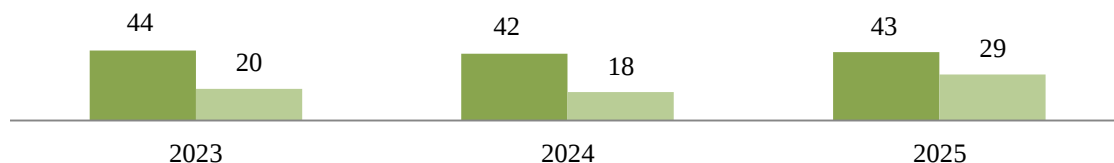
Tabela 13. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	86,2	86,0	90,5	92,7	99,0
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	23,6	24,1	24,8	25,4	26,3
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem; w tym:	15,7	15,9	16,3	16,8	17,4
Kobiety	18,8	18,7	19,1	19,6	20,3
Mężczyźni	12,7	13,2	13,7	14,0	14,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując dane GOPS w Orońsku można zauważyć, iż na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby

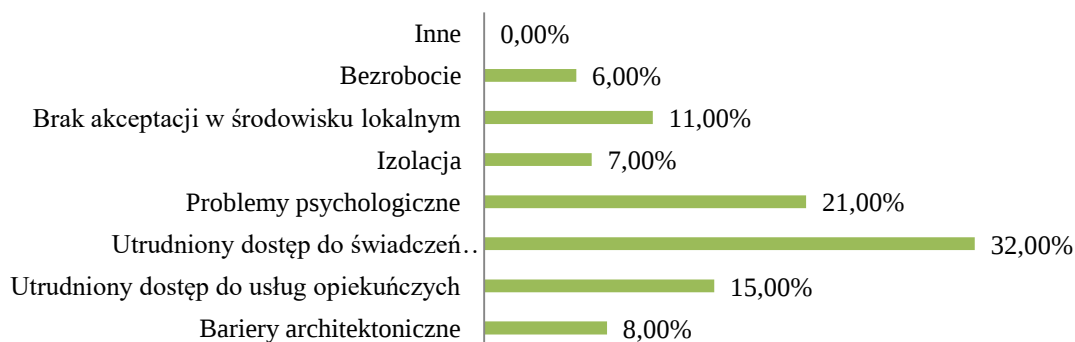

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W związku ze starzeniem się społeczeństwa, można przypuszczać, iż częstotliwość występowania ciężkich i długotrwałych chorób oraz niepełnosprawności w okresie objętym Strategią będzie się nasilać, tym samym liczba osób wymagających wsparcia z tytułu chorób i niepełnosprawności w kolejnych latach może wzrastać.

Wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Orońsko wskazują, że osoby z niepełnosprawnościami napotykają na szereg trudności związanych przede wszystkim z dostępem do usług zdrowotnych, wsparcia opiekuńczego oraz funkcjonowaniem społecznym. Najczęściej wskazywanym problemem jest utrudniony dostęp do świadczeń medycznych i rehabilitacyjnych- problem ten dostrzega 32,00% respondentów. Wynik ten może świadczyć o ograniczonej dostępności specjalistycznej opieki zdrowotnej, rehabilitacji oraz usług wspierających osoby z niepełnosprawnościami na poziomie lokalnym. Istotnym problemem są również trudności natury psychologicznej, które wskazało 21,00% mieszkańców. Może to potwierdzać potrzebę rozwijania wsparcia psychologicznego oraz działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu i osamotnieniu osób z niepełnosprawnościami. Część mieszkańców dostrzega również problem braku zorganizowanych form spędzania czasu wolnego dla osób z niepełno sprawnościami, co może wpływać na ograniczenie aktywności społecznej i integracji tej grupy mieszkańców. W mniejszym stopniu wskazywano bariery architektoniczne, izolację społeczną oraz bezrobocie, jednak problemy te nadal pozostają obecne i mogą wpływać na jakość życia osób z niepełnosprawnościami.

Wykres 5. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami?

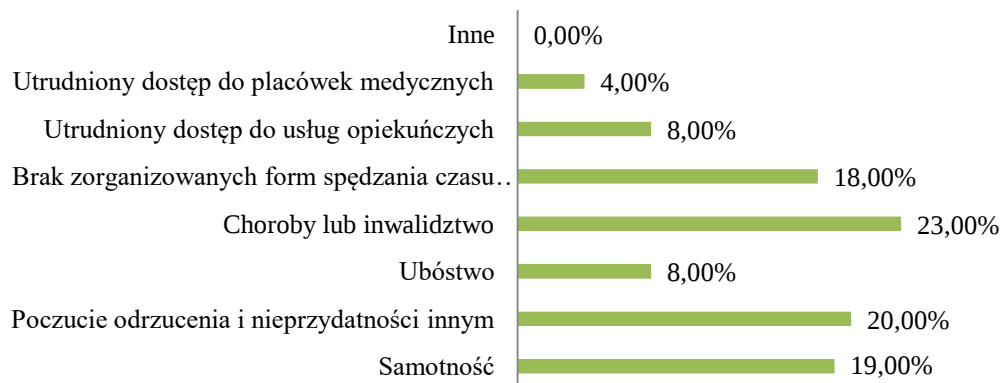
Ponadto, łącznie 69,00% badanych mieszkańców pozytywnie oceniło działania podejmowane na terenie Gminy Orońsko na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Wykres 6. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?

Badania pokazują również, że mieszkańcy dostrzegają szereg problemów dotyczących osób starszych. Najczęściej wskazywanym problemem są choroby i niepełnosprawność (23,00%), a także poczucie odrzucenia i nieprzydatności społecznej (20,00%) oraz samotność (19,00%). Wyniki te pokazują, że poza problemami zdrowotnymi istotnym wyzwaniem pozostaje również funkcjonowanie społeczne i emocjonalne seniorów.

Wykres 7. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych na terenie gminy?

Ponadto, łącznie 68,00% ankietowanych przyznało, że działania podejmowane na terenie Gminy Orońsko uwzględniają potrzeby osób starszych.

Wykres 8. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

POLITYKA SENIORALNA

W 2024 roku Gmina Orońsko zrealizowała szereg inicjatyw w ramach lokalnej polityki senioralnej, koncentrując się na aktywizacji społecznej, integracji międzypokoleniowej oraz wsparciu codziennego funkcjonowania osób starszych.

Gminna Rada Seniorów w Orońsku była inicjatorem projektu „Poznajemy Polskę – cykl wycieczek dla seniorów z Gminy Orońsko, edycja II” współfinansowanego z budżetu Województwa Mazowieckiego w ramach Samorządowego Instrumentu Wsparcia Inicjatyw Rad Seniorów „Mazowsze dla Seniorów 2024”. Wycieczki miały charakter rekreacyjno-zdrowotny, edukacyjny i krajoznawczy. Zrealizowano następujące wycieczki: do Chęcin, do Muzeum Wsi Kieleckiej, do Jaskini Raj i Kielc, do Częstochowy, do Term Uniejów, do Dębina, do Kazimierza Dolnego, do Tomaszowa Mazowieckiego.

Cykliczne zajęcia ruchowe z elementami jogi

Stowarzyszenie Odnowy i Rozwoju Gminy Orońsko zorganizowało bezpłatne letnie zajęcia rekreacyjne dla seniorów w Parku Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku. Zajęcia prowadzone przez wykwalifikowanych trenerów miały na celu poprawę kondycji fizycznej uczestników oraz integrację społeczną. Projekt był dofinansowany z budżetu Województwa Mazowieckiego w ramach inicjatywy „Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i zwiększenie samodzielności seniorów zamieszkujących obszary wiejskie Mazowsza”.

Współpraca międzypokoleniowa i wymiana doświadczeń:

W sierpniu 2024 roku seniorzy z Gminy Orońsko odwiedzili instytucje kultury w Gminie Stare Babice, w tym Centrum Misji Afrykańskiej w Bożęcinie Dużym oraz Centrum Dojrzałego Człowieka w Borzęcinie Dużym. Wizyta była częścią programu „Połączeni w przestrzeni kultury – nasze pasje, nasze dziedzictwo”, realizowanego przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Orońsku we współpracy ze Stowarzyszeniem Odnowy i Rozwoju Gminy Orońsko. Spotkanie miało na celu integrację środowisk senioralnych obu gmin oraz wymianę doświadczeń w zakresie polityki senioralnej.

Działalność Klubu Seniora+ i Gminnej Rady Seniorów

Na terenie Gminy Orońsko aktywnie działa Klub Seniora+ oraz Gminna Rada Seniorów. W 2024 roku organizowano różnorodne wydarzenia kulturalne i integracyjne, takie jak potańcówki przy muzyce tradycyjnej, pikniki rodzinne oraz spotkania literacko-muzyczne. Działania te miały na celu aktywizację społeczną seniorów oraz integrację międzypokoleniową.

Powyższe inicjatywy świadczą o zaangażowaniu Gminy Orońsko w tworzenie przyjaznego środowiska dla osób starszych, promując aktywność, integrację oraz wsparcie w codziennym życiu.

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

W 2024 roku Gmina Orońsko zrealizowała działania wspierające osoby z niepełnosprawnościami, koncentrując się na poprawie ich codziennego funkcjonowania, mobilności oraz dostępie do usług społecznych. Główne działania:

- **„Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” na rok 2024**- rządowy program finansowany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Program ten oferował wsparcie w codziennych czynnościach, takich jak przemieszczanie się, załatwianie spraw urzędowych czy uczestnictwo w życiu społecznym. Z programu skorzystało 11 osób.

Podsumowując, w obliczu postępujących zmian demograficznych rośnie potrzeba podejmowania kompleksowych działań, które realnie poprawią jakość życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. Kluczowe znaczenie mają tu zarówno usługi opiekuńcze, jak i różne formy wsparcia dziennego, działania z zakresu aktywizacji społecznej oraz inicjatywy przeciwdziałające izolacji i wykluczeniu społecznemu.

Problem ubóstwa

Ubóstwo stanowi jeden z istotnych problemów społecznych występujących na terenie Gminy Orońsko. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że w latach 2023-2025 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej utrzymywała się na zbliżonym poziomie - odpowiednio 111 rodzin w 2023 r. oraz po 106 rodzin w latach 2024-2025. Wśród najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej znajdowały się bezrobocie, niepełnosprawność oraz ubóstwo. Z powodu ubóstwa wsparciem objęto 33 rodziny w 2023 roku oraz po 26 rodzin w latach 2024 i 2025, co wskazuje na utrzymywanie się problemu mimo niewielkiego spadku liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że ubóstwo oraz bezrobocie należą do najczęściej zgłaszanych problemów występujących w rodzinach korzystających ze wsparcia. Dane potwierdzają silny związek pomiędzy trudną sytuacją materialną a ograniczoną aktywnością zawodową mieszkańców. Z powodu bezrobocia pomoc społeczną otrzymywało 51 rodzin w 2023 roku, 42 rodziny w 2024 roku. oraz 43 rodziny w 2025 roku. Problem ubóstwa często współwystępuje również z długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością oraz trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi.

Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców wskazują, że ubóstwo jest dostrzegane jako jeden z problemów społecznych obecnych na terenie gminy. Respondenci ocenili problem ubóstwa jako zjawisko o umiarkowanym nasileniu- większość ankietowanych określiła je jako problem „przeciętny”, jednak część mieszkańców wskazywała również na jego istotne znaczenie. Jednocześnie 8% respondentów uznało ubóstwo za jeden z najczęstszych problemów dotyczących osoby starsze w gminie.

Co więcej, ponad połowa badanych nauczycieli (57,89%) wskazała, że w szkołach znajdują się uczniowie wymagający wsparcia socjalnego. Może to świadczyć o występowaniu trudności materialnych w części rodzin wychowujących dzieci oraz o potrzebie dalszego rozwijania działań wspierających dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym.

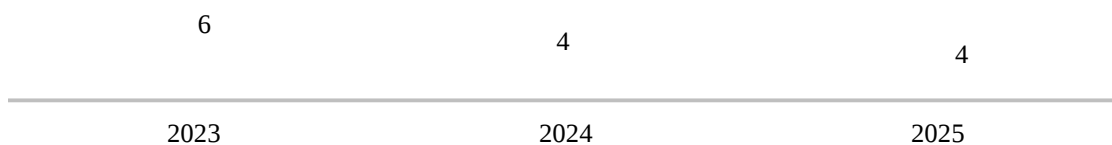
Pomimo relatywnie pozytywnej oceny warunków życia w gminie przez mieszkańców, problem ubóstwa nadal wymaga podejmowania działań systemowych i profilaktycznych. Szczególnego znaczenia nabiera wzmacnianie aktywizacji zawodowej mieszkańców, wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, rozwijanie działań osłonowych oraz zapewnienie dostępu do usług społecznych i edukacyjnych ograniczających ryzyko dziedziczenia ubóstwa.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego- problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Analizując szczegółowe dane GOPS można zauważyć, iż na przestrzeni ostatnich trzech lat nieco zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej. Dane te mogą wskazywać na względną stabilizację problemu, jednak nie eliminują potrzeby dalszego wspierania rodzin doświadczających trudności wychowawczych i opiekuńczych.

Wykres 9. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza często współwystępuje z innymi problemami społecznymi, takimi jak ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, przemoc domowa czy trudności emocjonalne dzieci i młodzieży. Problemy te mogą osłabiać kompetencje rodzicielskie oraz ograniczać zdolność rodzin do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczych i wychowawczych.

Wyniki diagnozy wskazują, że działania wspierające rodziny powinny koncentrować się na rozwijaniu kompetencji wychowawczych rodziców, wzmacnianiu umiejętności opiekuńczych oraz zwiększaniu dostępności specjalistycznego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego. Ważne znaczenie ma również rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych, działań profilaktycznych oraz programów wspierających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży, co może przyczynić się do ograniczenia zjawisk związanych z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.

Przemoc domowa

Pojęcie przemocy domowej jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W świetle przepisu art. 2 ust. 1 o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domową należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków, finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,

- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania, małoletniego,
- wobec których stosowana jest przemoc domowa.¹¹

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy

Na terenie Gminy Orońsko funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Głównym zadaniem Zespołu zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2021r. poz. 1249 z późn. zm) jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w artykule 9a ust. 3, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Procedura realizowana jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Instytucje uprawnione do pomocy w ramach procedury „Niebieska Karta”:

1. Komenda Powiatowa Policji w Szydłowcu,
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orońsku;
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orońsku;
4. Placówki oświatowe na terenie Gminy Orońsko (w przypadku gdy przemocy doświadcza dziecko w wieku szkolnym lub przedszkolnym).
5. Placówki ochrony zdrowia (w przypadku gdy osoba pokrzywdzona korzysta z pomocy medycznej może oczekiwać zarówno założenia „Niebieskiej Karty” jak również bezpłatnego wydania zaświadczenia o stanie zdrowia, bez konieczności wykonywania obdukcji).¹²

¹¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

¹² <https://gops.oronsko.pl/przemoc>

Tabela 14. Procedura „Niebieskie Karty”

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Wszczęcie procedury Niebieskie Karty ogółem			
A:	10	11	10
B:	10	11	10
C:	1	3	5
D:	6	7	4
Wpłynęły z:			
Ośrodka Pomocy Społecznej	0	1	1
Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Placówek służby zdrowia	0	0	0
Policji	10	10	9
Placówek oświatowych	0	0	0
innego Ośrodka Pomocy Społecznej	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Analizując powyższe dane można zauważyć, że na przestrzeni trzech ostatnich lat liczba przypadków w ramach procedury „Niebieskie Karty” utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Tabela 15. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Liczba osób doznających przemocy domowej (ogółem), w tym:	10	19	21
kobiety	9	12	8
mężczyźni	1	4	5
małoletni do 13 r.ż.	0	0	5
nieletni w przedziale 13-18 lat	0	3	3
Liczba osób stosujących przemoc domową (ogółem), w tym:	10	11	10
kobiety	1	0	0
mężczyźni	9	11	10
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	3	2	6
kobiety	0	0	0
mężczyźni	3	2	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Dane przedstawione w tabeli wskazują na wzrost liczby osób doznających przemocy domowej na terenie Gminy Orońsko na przestrzeni lat 2023-2025. Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest pojawienie się w 2025 roku przypadków przemocy wobec dzieci do 13 roku życia oraz utrzymująca się liczba osób nieletnich w wieku 13-18 lat doświadczających przemocy. Najliczniejszą grupę osób doznających przemocy nadal stanowią kobiety, jednak widoczny jest również wzrost liczby mężczyzn będących ofiarami przemocy domowej.

Analiza danych dotyczących sprawców przemocy wskazuje, że zdecydowaną większość stanowią mężczyźni. Jednocześnie zauważalny jest wzrost liczby osób stosujących przemoc pod wpływem alkoholu, szczególnie w 2025 roku. Dane te mogą świadczyć o nasilaniu się problemów związanych z nadużywaniem alkoholu oraz jego wpływem na funkcjonowanie rodzin i bezpieczeństwo domowe.

Przedstawione informacje potwierdzają potrzebę kontynuowania i wzmacniania działań profilaktycznych, interwencyjnych oraz pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony dzieci i wsparcia rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Tabela 16. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	9	6
Liczba powołanych Grup diagnostyczno-pomocowych	0	18	14
Liczba posiedzeń Grup diagnostyczno-pomocowych	0	81	71
Liczba rodzin objętych pomocą Grup diagnostyczno- pomocowych	19	20	17
Liczba osób objętych pomocą Grup diagnostyczno- pomocowych ogółem, w tym:	10	33	44
- kobiety	9	19	15
- mężczyźni	1	11	18
- dzieci	0	3	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 17. Stosowanie procedury "Niebieskie Karty" przez uprawnione podmioty

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	0	1	1
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C” przez członków grup diagnostyczno- pomocowych	1	3	5

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-D” przez członków grup diagnostyczno- pomocowych	6	7	4
Liczba rodzin objętych procedurą „NK”	19	20	17
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „NK” w danym roku	10	11	10
Liczba zakończonych procedur „NK” ogółem, w tym:	3	17	10
- w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej	3	10	6
- po rozstrzygnięciu o braku zasadności podejmowania działań	3	7	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Liczba wniosków skierowanych do prokuratury:

2023 - 0

2024 - 0

2025 - 0

Liczba wniosków skierowanych do sądu dla nieletnich:

2023 - 0

2024 - 2

2025 - 4

Liczba wniosków skierowanych na policję:

2023 - 0

2024 - 0

2025 - 0

Liczba osób skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

w związku z przemocą domową, w której występuje problem alkoholowy:

2023 - 0

2024 - 0

2025 - 1

Liczba osób objętych programami korekcyjno-edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc domową:

2023 - 0

2024 - 0

2025 - 3

Liczba rodzin, w których stwierdzono występowanie przemocy domowej i które otrzymały pomoc zmierzającą do wyeliminowania niepożądanych zjawisk przemocowych:

2023 ogółem 10, w tym:

- pomoc prawna 0 osób
- pomoc psychologiczna 0 osób
- praca socjalna 10 osób

2024 ogółem 5, w tym:

- pomoc prawna 0 osób
- pomoc psychologiczna 0 osób
- praca socjalna 11 osób
- pomoc pedagogiczna 4 osoby

2025 ogółem 10, w tym:

- pomoc prawna 0 osób
- pomoc psychologiczna 0 osób
- praca socjalna 10 osób

Tabela 18. Liczba rodzin u których stwierdzono występowanie przemocy domowej

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Rodzaje przemocy:	Liczba rodzin:		
Przemoc fizyczna (art. 217 k.k./art. 157 § 1 i 2 k.k.)	4	8	7
Przemoc psychiczna (art. 207 k.k./art. 190 k.k./art. 190a k.k./art. 191 k.k.)	10	9	8
Przemoc seksualna (art. 197 k.k./art. 200 k.k./art. 201 k.k./ art. 202 § 2 k.k.)	0	1	0

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Przemoc ekonomiczna (art. 278 k.k./art. 288 k.k./art. 209 k.k.)	1	1	2
Zaniedbywanie (art. 210 k.k./art. 160 § 2 k.k.)	0	0	0
Inne (art. 211 k.k./art. 193 k.k./art. 189 k.k.)	6	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Analiza danych dotyczących rodzajów przemocy domowej wskazuje, że najczęściej występującą formą przemocy pozostaje przemoc psychiczna, choć w analizowanym okresie widoczny jest stopniowy spadek liczby rodzin dotkniętych tym problemem. Nadal jednak skala tego zjawiska potwierdza potrzebę prowadzenia działań wspierających zdrowie psychiczne oraz relacje rodzinne.

W latach 2023-2025 utrzymuje się również wysoka liczba przypadków przemocy fizycznej. Po wyraźnym wzroście w 2024 roku liczba rodzin doświadczających tej formy przemocy nieznacznie spadła, jednak nadal pozostaje na podwyższonym poziomie. Pojedyncze przypadki przemocy seksualnej i ekonomicznej wskazują, że także te zjawiska występują w środowisku lokalnym i wymagają odpowiedniej reakcji służb oraz instytucji pomocowych.

Pozytywnym zjawiskiem jest brak odnotowanych przypadków zaniedbywania w analizowanym okresie oraz wyraźny spadek liczby przypadków przemocy kwalifikowanych jako „inne”. Dane te pokazują jednak, że problem przemocy domowej nadal stanowi istotne wyzwanie społeczne i wymaga dalszego rozwijania działań profilaktycznych, edukacyjnych i interwencyjnych skierowanych do mieszkańców gminy.

Wyniki badań ankietowych wskazują, że mieszkańcy dostrzegają problem przemocy w środowisku lokalnym, choć większość respondentów ocenia jego skalę jako umiarkowaną. Część mieszkańców deklarowała znajomość rodzin, w których może dochodzić do przemocy domowej. Jednocześnie badania wśród nauczycieli i uczniów sugerują, że część dzieci może doświadczać przemocy w środowisku domowym, choć nie zawsze jest to jednoznacznie rozpoznawane.

Przemoc domowa często pozostaje w ścisłym związku z innymi problemami społecznymi, w szczególności z uzależnieniami, konfliktami rodzinnymi oraz trudną sytuacją materialną. Jej skutki mają charakter długofalowy i wpływają nie tylko na osoby bezpośrednio jej doświadczające, ale również na funkcjonowanie całych rodzin, w tym rozwój dzieci i młodzieży.

Wyniki te wskazują na potrzebę kontynuowania działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wzmacniania współpracy pomiędzy szkołami, pomocą społeczną, policją i innymi instytucjami wspierającymi rodzinę. Istotnym elementem działań lokalnych powinno być zwiększanie świadomości mieszkańców na temat różnych form przemocy, rozwijanie dostępu do specjalistycznego wsparcia oraz wzmacnianie działań mających na celu ochronę dzieci i rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

PODSUMOWANIE DIAGNOZY ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH

Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych oraz analiza danych statystycznych i wyników badań ankietowych wskazują, że Gmina Orońsko stoi przed szeregiem wyzwań społecznych wymagających prowadzenia długofalowych i skoordynowanych działań. Do najistotniejszych problemów społecznych należą przede wszystkim: ubóstwo, bezrobocie, trudności opiekuńczo-wychowawcze rodzin, problemy zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, uzależnienia behawioralne oraz rosnące potrzeby osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Analiza sytuacji społecznej wskazuje również na współwystępowanie wielu problemów w tych samych rodzinach, co zwiększa ryzyko wykluczenia społecznego oraz utrudnia skuteczne funkcjonowanie części mieszkańców. Szczęólnego znaczenia nabiera potrzeba wzmacniania działań profilaktycznych, rozwijania wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, a także wspierania rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Istotnym wyzwaniem dla gminy pozostają również procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz rosnącym zapotrzebowaniem na usługi opiekuńcze, zdrowotne i społeczne. Jednocześnie zauważalna jest potrzeba dalszego rozwijania aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców oraz wzmacniania integracji społecznej.

Przeprowadzona analiza potwierdza także konieczność dalszego rozwijania współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej, placówkami oświatowymi, ochroną zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz mieszkańców. Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych wymaga bowiem podejmowania działań kompleksowych, zintegrowanych i dostosowanych do lokalnych potrzeb społeczności.

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej gminy Gminy Orońsko oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strenghts) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należy wykorzystać sprzyjać będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowią będą barierą jej rozwoju;
- szans (z ang. opportunities) - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej gminy;
- zagrożeń (z ang. threats) - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności lokalnej, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej gminy oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele strategiczne oraz cele operacyjne.

W analizie SWOT dla Gminy Orońsko uwzględniono sześć kluczowych obszarów tj.:

- ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna,
- profilaktyka uzależnień i przemocy domowej,
- rynek pracy,
- edukacja,
- problemy osób starszych oraz niepełnosprawność.

Tabela 19. Analiza SWOT

OCHRONA ZDROWIA
Mocne strony:
- Funkcjonowanie podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostęp do lekarzy rodzinnych - Pozytywna ocena mieszkańców dotycząca ochrony zdrowia - Działalność apteki - Rosnąca świadomość znaczenia zdrowia psychicznego i profilaktyki - Realizacja programów profilaktycznych (w tym w szkołach) - Współpraca instytucji lokalnych w zakresie profilaktyki zdrowotnej
Słabe strony:
- Ograniczony dostęp do specjalistów i rehabilitacji - Ograniczona dostępność usług psychologicznych i psychiatrycznych, w szczególności dla dla dzieci i młodzieży - Bariery transportowe i komunikacyjne utrudniające dostęp do placówek medycznych - Niewystarczająca liczba działań profilaktycznych dla dorosłych
Szanse:
- Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na programy zdrowotne, modernizację infrastruktury medycznej oraz zakup nowoczesnego sprzętu - Rozwój telemedycyny i usług zdalnych, a tym samym poprawa dostępności do usług specjalistycznych, zwłaszcza dla osób starszych - Rozwój programów profilaktycznych i edukacji zdrowotnej - Współpraca z organizacjami pozarządowymi
Zagrożenia:
- Wzrost liczby osób przewlekle chorych i niesamodzielnych - Niedobór kadry medycznej - Pogłębianie się problemów zdrowia psychicznego - Ograniczenia finansowe systemu ochrony zdrowia - Wzrost kosztów leczenia i rehabilitacji

POMOC SPOŁECZNA	
Mocne strony:	
- Aktywna działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej - Wykwalifikowana kadra GOPS- pracownicy socjalni, posiadający wiedzę i doświadczenie w pracy z rodzinami i osobami potrzebującymi pomocy - Znajomość lokalnych problemów społecznych - Realizacja świadczeń i programów wsparcia - Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej - Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę GOPS	
Słabe strony:	
- Ograniczone zasoby finansowe- brak wystarczających środków finansowych na pełne zaspokojenie wszystkich potrzeb w obszarze pomocy społecznej - Niewystarczające zasoby kadrowe - Utrzymująca się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej - Zależność części beneficjentów od świadczeń - Współwystępowanie problemów społecznych w rodzinach - Ograniczona znajomość instytucji pomocowych wśród mieszkańców	
Szanse:	
- Rozwój usług społecznych i środowiskowych - Możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych - Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców - Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej - Wzrost znaczenia pracy socjalnej i usług asystenckich	
Zagrożenia:	
- Wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej - Rosnące koszty realizacji świadczeń - Pogłębianie się problemów społecznych (uzależnienia, ubóstwo) - Ryzyko dziedziczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego	

PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY DOMOWEJ
Mocne strony:
- Działalność GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego - Działalność Punktu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Realizacja programów profilaktycznych w szkołach - Rosnąca świadomość społeczna problemu uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych. - Współpraca lokalnych instytucji w zakresie profilaktyki uzależnień oraz działalności prewencyjnej i interwencyjnej
Słabe strony:
- Ograniczona liczba specjalistów (terapeuci uzależnień) - Niewystarczająca wiedza mieszkańców o nowych zagrożeniach (np. e-narkotyki) - Występowanie problemów uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży - Niska ujawnialność przemocy domowej - Niewystarczająca wiedza części mieszkańców o możliwościach uzyskania pomocy
Szanse:
- Rozwój programów profilaktycznych i edukacyjnych - Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych- możliwość ubiegania się o dodatkowe fundusze z programów unijnych, rządowych i innych źródeł na realizację działań profilaktycznych i interwencyjnych - Rozszerzenie oferty wsparcia psychologicznego - Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w zakresie oferty dodatkowego wsparcia w formie terapii, edukacji i pomocy osobom uzależnionym i doświadczającym przemocy
Zagrożenia:
- Wzrost problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży - Rosnąca skala problemów uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych - Ukryte zjawisko przemocy domowej - Dostęp młodzieży do substancji psychoaktywnych i treści szkodliwych w Internecie

RYNEK PRACY
Mocne strony:
- Potencjał demograficzny - znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym - Bliskość większych ośrodków miejskich i rynku pracy - Możliwość podejmowania pracy poza gminą - Funkcjonowanie różnych form zatrudnienia
Słabe strony:
- Ograniczona liczba miejsc pracy na terenie gminy - Występowanie bezrobocia i pracy niestabilnej - Niskie kwalifikacje części mieszkańców - Zależność części osób od świadczeń, zjawisko dziedziczenia bezrobocia - Ograniczone możliwości zatrudnienia osób starszych i z niepełnosprawnościami
Szanse:
- Możliwość pozyskania środków z programów unijnych i rządowych na rozwój rynku pracy, szkolenia zawodowe i wsparcie przedsiębiorczości - Rozwój przedsiębiorczości lokalnej i tworzenie nowych miejsc pracy - Zwiększenie mobilności zawodowej- poprawa infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, co może ułatwić dojazdy do pracy i zwiększyć dostępność miejsc pracy poza gminą - Rozwój pracy zdalnej
Zagrożenia:
- Odpływ młodych mieszkańców do większych miast lub za granicę - Niestabilność gospodarcza i wzrost kosztów życia - Długotrwałe bezrobocie prowadzące do wykluczenia społecznego - Starzenie się społeczeństwa- zmniejszająca się liczba młodych osób na rynku pracy - Niedostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy

EDUKACJA
Mocne strony:
- Funkcjonowanie placówek oświatowych- szkół i przedszkoli. - Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta edukacyjna szkół - Zaangażowana kadra pedagogiczna - Realizacja działań profilaktycznych i wychowawczych - Współpraca placówek z rodzicami i instytucjami lokalnymi - Wsparcie samorządu- gmina aktywnie wspiera edukację, inwestując w infrastrukturę szkolną, wyposażenie oraz organizując dodatkowe zajęcia i projekty edukacyjne.
Słabe strony:
- Problemy wychowawcze i uzależnienia behawioralne wśród uczniów - Niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych - Ograniczony dostęp do wsparcia psychologicznego - Zjawisko przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy
Szanse:
- Rozwój programów edukacyjnych i profilaktycznych - Możliwość pozyskiwania środków na rozwój infrastruktury edukacyjnej - Rozwój wsparcia psychologiczno-pedagogicznego - Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie poszerzenia ofert zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży - Wykorzystanie nowoczesnych narzędzi edukacyjnych.
Zagrożenia:
- Pogłębianie się problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży - Zwiększanie się problemów uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych - Spadek motywacji edukacyjnej uczniów - Niekorzystny wpływ nowych technologii i mediów społecznościowych - Wzrost zachowań ryzykownych wśród młodzieży

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
Mocne strony:	
- Funkcjonowanie systemu wsparcia społecznego (m.in. usługi opiekuńcze, pomoc materialna) - Działania gminy uwzględniające potrzeby seniorów i osób z niepełnosprawnościami - Rosnąca świadomość w zakresie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. - Programy socjalne i integracyjne- organizacja zajęć aktywizujących dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, co pomaga w ich społecznym włączeniu - Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób z niepełnosprawnościami.	
Słabe strony:	
- Samotność i izolacja społeczna osób starszych - Ograniczony dostęp do usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych - Bariery architektoniczne i komunikacyjne - Brak ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami	
Szanse:	
- Likwidowanie barier architektonicznych - Rozwój usług opiekuńczych i środowiskowych - Programy aktywizacji seniorów - Rozwój usług asystenckich - Rozwój infrastruktury dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami	
Zagrożenia:	
- Postępujące starzenie się społeczeństwa - Wzrost liczby osób wymagających stałej opieki - Pogłębianie się izolacji społecznej - Ograniczone zasoby kadrowe w opiece społecznej i zdrowotnej	

Analiza SWOT potwierdza, że największe wyzwania gminy koncentrują się wokół:

- uzależnień i przemocy,
- problemów zdrowia psychicznego,
- starzenia się społeczeństwa,
- ograniczonego dostępu do specjalistycznych usług wsparcia.

WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, jest elementem pożądanym, pozwalającym na przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Orońsko została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala natomiast na zdefiniowanie misji, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

WIZJA

Gmina Orońsko jest miejscem przyjaznym mieszkańcom, zapewniającym wysoką jakość życia, bezpieczeństwo społeczne oraz równy dostęp do wsparcia i usług społecznych. To wspólnota aktywna i zintegrowana, wspierająca rodziny, dzieci, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Gmina skutecznie przeciwdziała ubóstwu, bezrobociu, uzależnieniom i przemocy, tworząc warunki sprzyjające rozwojowi społecznemu, aktywności zawodowej oraz integracji mieszkańców.

MISJA

Misją Gminy Orońsko jest prowadzenie spójnej i skutecznej polityki społecznej ukierunkowanej na wspieranie mieszkańców w przezwyciężaniu trudności życiowych, wzmacnianie rodzin oraz rozwój lokalnego systemu wsparcia społecznego m.in. poprzez:

- ☐ rozwijanie dostępnych i skutecznych form pomocy społecznej,
- ☐ przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu, uzależnieniom i przemocy domowej,
- ☐ wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych,
- ☐ działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców,
- ☐ zwiększanie dostępności usług zdrowotnych, edukacyjnych i opiekuńczych,
- ☐ integrację oraz aktywizację osób starszych i osób z niepełnosprawnościami,
- ☐ wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i społecznością lokalną.

Podejmowane działania mają służyć budowaniu nowoczesnej, solidarnej i bezpiecznej społeczności lokalnej, odpowiadającej na potrzeby wszystkich mieszkańców gminy.

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Realizacja przedstawionych wcześniej wizji i misji wymaga określenia celów strategicznych planowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków działań niezbędnych do rozwiązywania kluczowych problemów społecznych występujących w społeczności lokalnej. Zostały one zaprezentowane poniżej w formie tabelarycznej. Dla każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań służące jego osiągnięciu, podmioty odpowiedzialne za realizację, zestaw wskaźników monitorujących oraz przewidywane efekty i zmiany wynikające z wdrażania działań.

Wskaźniki stanowią istotne narzędzie oceny skuteczności i zasadności realizowanych działań strategicznych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Umożliwiają monitorowanie stopnia osiągania wyznaczonych celów, ocenę efektywności podejmowanych działań oraz weryfikację, czy przynoszą one zakładane rezultaty.

Tabela 20. Cele i kierunki działań

CEL STRATEGICZNY NR.1: Wspieranie rodzin oraz wzmacnianie ich funkcji opiekuńczo- wychowawczych
CELE OPERACYJNE: 1.1. Wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej 1.2. Wzmacnianie kompetencji wychowawczych i społecznych rodzin 1.3. Przeciwdziałanie dysfunkcjom w rodzinach
KIERUNKI DZIAŁAŃ: ➤ Rozwój poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, pedagogicznego, prawnego); ➤ Upowszechnianie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny; ➤ Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny; ➤ Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami; ➤ Organizowanie warsztatów i programów edukacyjnych dla rodziców; ➤ Rozwój systemu wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży; ➤ Współpraca z placówkami oświatowymi i służbami społecznymi.
WSKAŹNIKI REALIZACJI: - Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny; - Liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej; - Liczba udzielonych porad specjalistycznych; - Liczba zrealizowanych programów i warsztatów; - Liczba dzieci objętych wsparciem placówek wsparcia dziennego.
REALIZATORZY: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Orońsko, placówki oświatowe, placówki kulturalne, jednostki sportowo- rekreacyjne, ośrodki zdrowia, psycholodzy

CEL STRATEGICZNY NR.1: Wspieranie rodzin oraz wzmacnianie ich funkcji opiekuńczo- wychowawczych
i terapeuci, organizacje pozarządowe.
OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ: Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2026-2032
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA: Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
CEL STRATEGICZNY NR.2: Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu
CELE OPERACYJNE: 2.1. Wsparcie osób i rodzin w trudnej sytuacji materialnej 2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 2.3. Ograniczanie zjawiska dziedziczenia ubóstwa
KIERUNKI DZIAŁAŃ: ➤ Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej; ➤ Realizacja programów osłonowych i pomocowych; ➤ Wsparcie w zakresie dożywiania dzieci i osób potrzebujących; ➤ Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych; ➤ Współpraca z instytucjami rynku pracy; ➤ Wsparcie rozwoju kompetencji zawodowych mieszkańców; ➤ Promowanie przedsiębiorczości i aktywności lokalnej; ➤ Działania integrujące społeczność lokalną.
WSKAŹNIKI REALIZACJI: - Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej; - Liczba osób objętych programami aktywizacyjnymi; - Liczba osób, które podjęły zatrudnienie; - Liczba dzieci objętych programem dożywiania; - Liczba zrealizowanych programów społecznych.
REALIZATORZY: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Orońsko, Powiatowy Urząd Pracy, placówki oświatowe, placówki kulturalne, jednostki sportowo- rekreacyjne, ośrodki zdrowia, psycholodzy i terapeuci, organizacje pozarządowe.
OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ: Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2026-2032
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA: Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY NR.3:

Poprawa jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami

CELE OPERACYJNE:

- 3.1. Przeciwdziałanie izolacji społecznej seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami
- 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej
- 3.3. Rozwój usług opiekuńczych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- Organizowanie form wsparcia dziennego dla seniorów;
- Działania integrujące i aktywizujące osoby starsze, działalność Klubu Seniora i Gminnej Rady Seniorów;
- Likwidacja barier architektonicznych i społecznych;
- Wspieranie opiekunów osób zależnych.

WSKAŹNIKI REALIZACJI:

- Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych;
- Liczba uczestników programów dla seniorów;
- Liczba zrealizowanych inicjatyw integracyjnych;
- Liczba osób objętych wsparciem dla osób z niepełnosprawnościami.

REALIZATORZY:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Orońsko, Klub Seniora, Gminna Rada Seniorów, placówki kulturalne, jednostki sportowo- rekreacyjne, ośrodki zdrowia, psycholodzy i terapeuci, organizacje pozarządowe.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2026-2032

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY NR.4:

Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej

CELE OPERACYJNE:

- 4.1. Ograniczenie skali uzależnień
- 4.2. Przeciwdziałanie przemocy domowej
- 4.3. Wsparcie osób dotkniętych przemocą

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja programów profilaktycznych;
- Rozwijanie oferty alternatywnych form spędzania czasu wolnego;
- Prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych;
- Wsparcie terapeutyczne dla osób uzależnionych (GKRPA, Punkt Konsultacyjny);

➤ Rozszerzanie dostępu do pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej; ➤ Działania Zespołu Interdyscyplinarnego; ➤ Zapewnienie pomocy osobom dotkniętym przemocą; ➤ Programy korekcyjno- edukacyjne dla sprawców przemocy.
WSKAŹNIKI REALIZACJI: - Liczba osób objętych terapią; - Liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych (warsztatów, kampanii itp.); - Liczba procedur „Niebieskie Karty”; - Liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznej; - Liczba zorganizowanych kampanii społecznych.
REALIZATORZY: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Orońsko, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, placówki kulturalne, jednostki sportowo- rekreacyjne, ośrodki zdrowia, psycholodzy i terapeuci, organizacje pozarządowe.
OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ: Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2026-2032
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA: Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY NR.5: Podniesienie jakości i efektywności systemu pomocy społecznej oraz pracy socjalnej
CELE OPERACYJNE: 5.1. Wzmacnianie jakości pracy socjalnej i usług społecznych 5.2. Rozwój kompetencji kadr pomocy społecznej 5.3. Zwiększenie dostępności i skuteczności usług dla mieszkańców 5.4. Rozwój współpracy interdyscyplinarnej i międzyinstytucjonalnej
KIERUNKI DZIAŁAŃ: ➤ Doskonalenie metod pracy socjalnej, w tym pracy środowiskowej i kontraktu socjalnego; ➤ Podnoszenie kwalifikacji pracowników poprzez szkolenia i supervizję; ➤ Rozwój i wdrażanie usług społecznych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców; ➤ Poprawa dostępności usług (organizacyjnej, informacyjnej i przestrzennej); ➤ Diagnoza i monitorowanie problemów społecznych; ➤ Wzmacnianie współpracy z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz służbami; ➤ Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w pomocy społecznej.

WSKAŹNIKI REALIZACJI:

- Liczba pracowników objętych szkoleniami i superwizją;
- Liczba wdrożonych nowych usług społecznych;
- Liczba osób korzystających z usług społecznych.

REALIZATORZY:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Orońsko, placówki kulturalne, jednostki sportowo- rekreacyjne, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2026-2032

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Realizacja przyjętych celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań przyczyni się do osiągnięcia trwałych i mierzalnych efektów społecznych, wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców Gminy Orońsko.

Zakłada się, że wdrażanie Strategii przyniesie następujące rezultaty:

W obszarze wsparcia rodzin

- wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin;
- podniesienie kompetencji rodzicielskich oraz społecznych mieszkańców;
- ograniczenie liczby rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych;
- zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej;
- zwiększenie dostępności specjalistycznego poradnictwa oraz różnych form wsparcia.

W obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu

- zmniejszenie skali ubóstwa wśród mieszkańców gminy;
- poprawa sytuacji bytowej rodzin korzystających z pomocy społecznej;
- wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- zwiększenie efektywności działań aktywizacyjnych;
- ograniczenie zjawiska dziedziczenia ubóstwa.

W obszarze wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

- poprawa jakości życia seniorów;
- zwiększenie dostępności usług opiekuńczych oraz wsparcia środowiskowego;
- wzrost aktywności społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- ograniczenie zjawiska izolacji i wykluczenia społecznego tych grup;
- wzmocnienie systemu wsparcia dla opiekunów osób zależnych.

W obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

- ograniczenie skali uzależnień;
- zwiększenie świadomości społecznej w zakresie profilaktyki uzależnień;
- zmniejszenie liczby przypadków przemocy domowej;
- poprawa skuteczności systemu wsparcia osób doświadczających przemocy;
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i specjalistycznej.

W obszarze funkcjonowania systemu pomocy społecznej

- podniesienie jakości oraz skuteczności pracy socjalnej;
- lepsze dostosowanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców;
- zwiększenie dostępności i kompleksowości oferowanego wsparcia;
- rozwój współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej;
- podnoszenie kompetencji pracowników systemu pomocy społecznej;
- wdrażanie nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań w zakresie wsparcia społecznego.

ANALIZA RYZYKA

Analiza ryzyka stanowi istotny element procesu planowania strategicznego w obszarze polityki społecznej. Jej celem jest identyfikacja potencjalnych zagrożeń mogących utrudnić lub uniemożliwić skuteczną realizację celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032, a także określenie działań ograniczających ich wpływ.

Analiza została opracowana w oparciu o:

- diagnozę sytuacji społecznej Gminy Orońsko,
- doświadczenia wynikające z realizacji wcześniejszych dokumentów strategicznych,
- analizę uwarunkowań demograficznych, ekonomicznych i instytucjonalnych,
- obowiązujące przepisy prawa i kierunki polityki społecznej państwa,
- prognozowane zmiany społeczno- gospodarcze.

Przyjęto założenie, że ryzyko jest zdarzeniem lub zjawiskiem mogącym wpłynąć negatywnie na osiągnięcie założonych celów strategicznych i operacyjnych. W analizie uwzględniono zarówno czynniki wewnętrzne, zależne od potencjału organizacyjnego gminy, jak i czynniki zewnętrzne, niezależne od samorządu lokalnego.

W ramach analizy dokonano:

1. Identyfikacji potencjalnych ryzyk związanych z realizacją Strategii.
2. Oceny prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka (niskie, średnie, wysokie).
3. Oceny możliwego wpływu ryzyka na realizację celów strategicznych.
4. Określenia działań minimalizujących skutki ryzyka.
5. Wskazania podmiotów odpowiedzialnych za monitoring i reagowanie.

KLUCZOWE OBSZARY RYZYKA

Tabela 21. Analiza ryzyka

1. RYZYKA DEMOGRAFICZNE	Prawdopodobieństwo: wysokie Wpływ: wysoki
- wzrost liczby osób starszych wymagających wsparcia i opieki, - ryzyko izolacji społecznej seniorów, - odpływ młodych mieszkańców do większych ośrodków miejskich, - zmniejszanie liczby osób w wieku produkcyjnym.	
Zjawiska te mogą powodować: - wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, zdrowotne i rehabilitacyjne, - zwiększenie liczby osób samotnych i niesamodzielných, - wzrost obciążenia systemu pomocy społecznej, - ograniczenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, - trudności w zapewnieniu odpowiedniej liczby pracowników w sektorze usług społecznych i opiekuńczych, - pogłębianie problemów zdrowotnych oraz wykluczenia społecznego seniorów.	
Działania ograniczające: - rozwijanie usług opiekuńczych i środowiskowych dla seniorów, - wspieranie aktywności społecznej osób starszych, - rozwijanie działań integracyjnych i międzypokoleniowych, - wspieranie rodzin i polityki prorodzinnej, - tworzenie warunków sprzyjających osiedlaniu się i aktywności młodych rodzin, - zwiększanie dostępności usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych.	
2. RYZYKA FINANSOWE	Prawdopodobieństwo: wysokie Wpływ: wysoki
- ograniczone możliwości finansowe budżetu gminy, - wzrost kosztów realizacji usług społecznych i opiekuńczych, - wzrost kosztów utrzymania gospodarstw domowych, - ryzyko ograniczenia dostępności środków zewnętrznych, - zwiększające się potrzeby mieszkańców w zakresie pomocy społecznej i zdrowotnej.	
Zjawiska te mogą powodować: - ograniczenie zakresu realizowanych działań społecznych i profilaktycznych, - trudności w utrzymaniu jakości i ciągłości usług społecznych, - ograniczenie możliwości zatrudniania specjalistów (psychologów, terapeutów, opiekunów), - zmniejszenie dostępności wsparcia dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, - ograniczenie działań skierowanych do dzieci, młodzieży, seniorów i osób z niepełnosprawnościami, - zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego części mieszkańców.	

Działania ograniczające:

- aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych i funduszy europejskich,
- rozwijanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi i instytucjami zewnętrznymi,
- racjonalizacja wydatków społecznych i planowanie długoterminowe,
- rozwijanie projektów i programów współfinansowanych ze źródeł krajowych i UE,
- wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej,
- rozwijanie działań profilaktycznych ograniczających skalę problemów społecznych w przyszłości.

3. RYZYKA SPOŁECZNE

Prawdopodobieństwo: wysokie
Wpływ: wysoki

- utrzymujące się zjawisko ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym,
- bezrobocie oraz ograniczona aktywność zawodowa części mieszkańców,
- uzależnienia, w tym uzależnienia behawioralne wśród dzieci i młodzieży,
- przemoc domowa oraz problemy wychowawcze rodzin,
- izolacja społeczna osób starszych i osób z niepełnosprawnościami,
- pogarszająca się kondycja psychiczna dzieci i młodzieży.

Zjawiska te mogą powodować:

- wzrost liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej,
- pogłębianie problemów opiekuńczo- wychowawczych,
- osłabienie więzi rodzinnych i społecznych,
- narastanie problemów emocjonalnych i edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- zwiększenie skali uzależnień i zachowań ryzykownych,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców oraz obniżenie poziomu bezpieczeństwa społecznego,
- wzrost ryzyka wykluczenia społecznego seniorów i osób niesamodzielnych.

Działania ograniczające:

- rozwijanie działań profilaktycznych i edukacyjnych,
- zwiększanie dostępności wsparcia psychologicznego i terapeutycznego,
- realizacja programów przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy,
- wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych,
- rozwijanie usług środowiskowych i integracyjnych,
- aktywizacja społeczna mieszkańców oraz rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych.

**4. RYZYKA INSTYTUCJONALNE
I ORGANIZACYJNE**

Prawdopodobieństwo: średnie
Wpływ: wysoki

- niedobór wykwalifikowanej kadry w obszarze pomocy społecznej, edukacji i ochrony zdrowia,
- ograniczone zasoby finansowe i organizacyjne instytucji lokalnych,
- rosnące obciążenie pracowników realizujących zadania społeczne,
- ograniczona dostępność specjalistów (psychologów, terapeutów, specjalistów pracy z rodziną)

Zjawiska te mogą powodować: - obniżenie jakości i dostępności usług społecznych, - wydłużenie czasu udzielania wsparcia mieszkańcom, - przeciążenie pracowników instytucji pomocowych i wzrost ryzyka wypalenia zawodowego, - trudności w realizacji nowych programów społecznych i profilaktycznych, - ograniczenie skuteczności działań interwencyjnych i wspierających, - trudności w długofalowym planowaniu polityki społecznej gminy.	
Działania ograniczające: - podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników pomocy społecznej, edukacji i ochrony zdrowia, - rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej, - wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi, - rozwijanie systemów wymiany informacji i koordynacji działań, - systematyczny monitoring realizacji Strategii, - podejmowanie działań na rzecz poprawy warunków pracy kadry instytucji społecznych.	
5. RYZYKA PRAWNE I SYSTEMOWE	Prawdopodobieństwo: wysokie Wpływ: wysoki
• częste zmiany przepisów prawa w obszarze polityki społecznej, • przekazywanie samorządom nowych obowiązków bez zapewnienia odpowiednich środków finansowych, • zmienność programów rządowych i zasad finansowania usług społecznych, • niestabilność systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego.	
Zjawiska te mogą powodować: - trudności organizacyjne i finansowe w realizacji zadań gminy, - konieczność częstej aktualizacji procedur i sposobu realizacji usług, - wzrost kosztów funkcjonowania instytucji pomocowych, - ograniczenie możliwości długofalowego planowania działań społecznych, - ryzyko ograniczenia dostępności części usług społecznych dla mieszkańców.	
Działania ograniczające: - bieżące monitorowanie zmian prawnych, - elastyczne dostosowywanie działań do nowych uwarunkowań, - dywersyfikacja źródeł finansowania działań społecznych, - rozwijanie współpracy z partnerami lokalnymi i ponadlokalnymi, - udział pracowników w szkoleniach dotyczących zmian legislacyjnych.	
6. RYZYKA EKONOMICZNO- GOSPODARCZE	Prawdopodobieństwo: średnie Wpływ: wysoki
• wzrost kosztów życia i utrzymania gospodarstw domowych, • ryzyko wzrostu bezrobocia i niestabilności rynku pracy, • pogorszenie sytuacji materialnej części rodzin, • ograniczona liczba miejsc pracy na terenie gminy, • wzrost kosztów usług społecznych i zdrowotnych.	

Zjawiska te mogą powodować:

- zwiększenie liczby rodzin zagrożonych ubóstwem,
- wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną i świadczenia socjalne,
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców,
- pogłębianie problemów społecznych i wykluczenia społecznego,
- ograniczenie aktywności zawodowej części mieszkańców.

Działania ograniczające:

- rozwijanie programów aktywizacji zawodowej,
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i organizacjami społecznymi,
- wspieranie rozwoju kompetencji zawodowych mieszkańców,
- rozwijanie poradnictwa socjalnego i obywatelskiego,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania aktywizacyjne i społeczne,
- wspieranie inicjatyw lokalnych i ekonomii społecznej.

7. RYZYKA ŚRODOWISKOWE I KRYZYSOWE

Prawdopodobieństwo: wysokie
Wpływ: wysoki

- zagrożenia związane z sytuacjami kryzysowymi i zdarzeniami losowymi,
- kryzysy zdrowotne i epidemiologiczne,
- skutki klęsk żywiołowych i ekstremalnych zjawisk pogodowych,
- kryzysy gospodarcze wpływające na sytuację mieszkańców,
- cyberzagrożenia i ryzyko awarii systemów informatycznych,
- nagłe sytuacje powodujące wzrost potrzeb społecznych mieszkańców.

Zjawiska te mogą powodować:

- nagły wzrost liczby osób wymagających pomocy i wsparcia,
- pogorszenie warunków życia mieszkańców i wzrost poczucia zagrożenia,
- czasowe ograniczenie dostępności usług społecznych, zdrowotnych i administracyjnych,
- konieczność uruchamiania działań interwencyjnych i kryzysowych,
- zwiększenie wydatków gminy związanych z usuwaniem skutków sytuacji kryzysowych,
- utrudnienia w funkcjonowaniu instytucji publicznych.

Działania ograniczające:

- opracowywanie i aktualizacja procedur kryzysowych,
- rozwijanie współpracy służb i instytucji lokalnych,
- wdrażanie narzędzi cyfrowych i rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo danych,
- rozwijanie systemów szybkiego reagowania i komunikacji kryzysowej,
- prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych dla mieszkańców,
- wzmocnianie odporności instytucji lokalnych na sytuacje kryzysowe.

Proces zarządzania ryzykiem powinien mieć charakter ciągły i obejmować:

- regularną ocenę stopnia realizacji celów Strategii,
- identyfikację nowych zagrożeń i problemów społecznych,
- analizę skuteczności podejmowanych działań,
- aktualizację działań minimalizujących ryzyko,
- współpracę międzyinstytucjonalną w zakresie wymiany informacji.

Monitoring ryzyka powinien być prowadzony przez jednostkę odpowiedzialną za koordynację realizacji Strategii czyli Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orońsku, we współpracy z:

- Urzędem Gminy Orońsko,
- placówkami oświatowymi,
- podmiotami ochrony zdrowia,
- Policją,
- organizacjami pozarządowymi.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Część finansowa Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 została opracowana w sposób zapewniający powiązanie celów strategicznych z konkretnymi działaniami oraz możliwościami ich finansowania. Przyjęte założenia uwzględniają wieloletni charakter planowania, różnorodność źródeł finansowania oraz konieczność elastycznego dostosowywania wydatków do zmieniających się warunków społeczno- gospodarczych i dostępności środków zewnętrznych. Realizacja działań przewidzianych w Strategii opierać się będzie przede wszystkim na środkach własnych budżetu Gminy Orońsko, uzupełnianych przez środki z budżetu państwa, funduszy krajowych i europejskich, a także funduszy celowych i partnerstw z podmiotami społecznymi oraz prywatnymi. Tak zróżnicowana struktura finansowania zwiększa możliwości skutecznego wdrażania Strategii oraz realizacji zaplanowanych przedsięwzięć.

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu samorządowego, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu Gminy Orońsko,
- dotacji z budżetu państwa (zadania zlecone i własne),
- środków z funduszy krajowych (program rządowe np. Wsparcie rodziny, seniorów, przeciwdziałanie wykluczeniu),
- potencjalnych środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- funduszy celowych (np.PFRON),
- partnerstw (NGO, sektor prywatny).

Tabela 22. Źródła finansowania (%)

Źródło	Udział %
Budżet gminy	40-50%
Budżet państwa	20-30%
Środki UE	15-25%
Fundusze celowe (PFRON itd.)	5-10%
Inne (NGO, partnerstwa)	2-5%

Szacunkowe nakłady finansowe (2026-2032)

Planowane nakłady finansowe w latach 2026-2032 obejmują kluczowe obszary polityki społecznej, takie jak pomoc społeczna i wsparcie rodzin, integracja społeczna i aktywizacja, profilaktyka i zdrowie, działania na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, a także zarządzanie i koordynacja Strategii. Ostateczna wysokość wydatków w poszczególnych latach uzależniona będzie od corocznych decyzji budżetowych oraz skuteczności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

Tabela 23. Szacunkowe nakłady finansowe na lata 2026-2032

Rok	Pomoc społeczna i wsparcie rodzin	Integracja społeczna i aktywizacja	Profilaktyka i zdrowie	Seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami	Zarządzanie i koordynacja	Razem
2026	3 837 538,90zł	215 282,40zł	1000,00zł	164 456,40zł	557 763,90zł	4 776 041,60zł
2027	3 952 665,07zł	221 740,87zł	1030,00zł	169 390,09zł	574 496,82zł	4 919 322,85zł
2028	4 071 245,02zł	228 393,10zł	1061,00zł	174 471,79zł	591 731,72zł	5 066 902,63zł
2029	4 193 382,36zł	235 244,90zł	1092,73zł	179 705,94zł	609 483,67zł	5 218 909,60zł
2030	4 319 183,84zł	242 302,24zł	1125,51zł	185 097,12zł	627 768,18zł	5 375 476,89zł
2031	4 448 759,35zł	249 571,30zł	1159,27zł	190 650,04zł	646 601,23zł	5 536 741,19zł
2032	4 582 222,14zł	257 058,44zł	1194,05zł	196 369,54zł	665 999,26zł	5 702 843,43zł

Łącznie 2026-2032: ok. 36 596 238,19 zł

Przyjęty model finansowania sprzyja racjonalnemu gospodarowaniu środkami publicznymi, umożliwia reagowanie na pojawiające się potrzeby społeczne oraz zapewnia stabilne podstawy do realizacji celów Strategii. Dzięki temu możliwe będzie konsekwentne wdrażanie zaplanowanych działań oraz osiąganie długofalowych efektów w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Orońsko.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitoring Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 stanowi integralny element procesu zarządzania lokalną polityką społeczną. Jego celem jest systematyczne gromadzenie, analiza oraz ocena danych dotyczących realizacji celów strategicznych, kierunków działań oraz efektów podejmowanych przedsięwzięć.

System monitoringu umożliwi:

- ocenę stopnia realizacji założonych celów i działań,
- identyfikację pojawiających się problemów i zagrożeń społecznych,
- analizę skuteczności i efektywności podejmowanych działań,
- dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb mieszkańców,
- racjonalne planowanie wydatków i zasobów,
- wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami realizującymi strategię,
- zapewnienie przejrzystości działań samorządu lokalnego.

Monitoring Strategii będzie miał charakter ciągły i opierać się będzie zarówno na danych ilościowych, jak i jakościowych pozyskiwanych od instytucji realizujących zadania z zakresu polityki społecznej. Koordynację procesu monitoringu realizacji Strategii prowadzić będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orońsku, we współpracy z Urzędem Gminy Orońsko oraz pozostałymi partnerami lokalnymi.

W proces monitoringu i ewaluacji zaangażowane będą w szczególności:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orońsku,
- Urząd Gminy Orońsko,
- placówki oświatowe,
- jednostki organizacyjne gminy,
- instytucje ochrony zdrowia,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Policja,
- organizacje pozarządowe,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- inne podmioty realizujące zadania w obszarze polityki społecznej.

Do podstawowych zadań podmiotów uczestniczących w monitoringu należyć będzie:

- przekazywanie danych dotyczących realizowanych działań,
- analiza lokalnych problemów społecznych,
- identyfikowanie nowych potrzeb mieszkańców,
- zgłaszanie propozycji zmian i rekomendacji,
- udział w opracowywaniu raportów monitoringowych.

Dane wykorzystywane do monitoringu Strategii pochodzić będą przede wszystkim z:

- sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- danych Urzędu Gminy Orońsko,
- danych Głównego Urzędu Statystycznego,
- danych Powiatowego Urzędu Pracy,
- danych Policji,
- informacji placówek oświatowych i ochrony zdrowia,
- sprawozdań organizacji pozarządowych,
- wyników badań, ankiet i konsultacji społecznych,
- danych pochodzących z programów i projektów realizowanych na terenie gminy.

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w cyklach rocznych. Koordynator monitoringu przygotowywać będzie coroczny raport z realizacji Strategii zawierający w szczególności:

- stopień realizacji celów i działań,
- analizę osiągniętych wskaźników,
- ocenę efektywności realizowanych przedsięwzięć,
- identyfikację problemów i barier,
- rekomendacje dotyczące dalszych działań.

Raport z realizacji Strategii będzie przedstawiany Wójtowi Gminy Orońsko oraz Radzie Gminy Orońsko.

Ewaluacja Strategii będzie stanowiła pogłębioną ocenę skuteczności, efektywności oraz trafności podejmowanych działań.

Przewiduje się realizację:

- **Ewaluacji bieżącej**- prowadzonej w trakcie realizacji Strategii w celu:
 - oceny postępów realizacji działań,
 - identyfikacji trudności i zagrożeń,
 - wprowadzania bieżących korekt.
- **Ewaluacji śródkresowej**- przeprowadzonej około połowy okresu obowiązywania Strategii, której celem będzie:
 - ocena skuteczności przyjętych kierunków działań,
 - analiza aktualności diagnozy społecznej,
 - określenie konieczności modyfikacji celów i działań.
- **Ewaluacji końcowej**- przeprowadzonej po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii w celu:
 - oceny stopnia osiągnięcia celów strategicznych,
 - oceny trwałości osiągniętych rezultatów,
 - wypracowania rekomendacji do kolejnych dokumentów strategicznych.

W przypadku istotnych zmian społecznych, gospodarczych, prawnych lub organizacyjnych dopuszcza się możliwość aktualizacji Strategii w okresie jej obowiązywania.

Aktualizacja może dotyczyć w szczególności:

celów strategicznych i operacyjnych,
kierunków działań,
wskaźników monitoringu,
harmonogramu realizacji działań,
źródeł finansowania.

Zmiany w Strategii mogą być wprowadzane na podstawie wyników monitoringu, ewaluacji lub pojawiających się nowych potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Orońsko.

Skuteczny system monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 umożliwi bieżące śledzenie efektów realizowanych działań, efektywne reagowanie na zmieniające się potrzeby mieszkańców oraz podnoszenie jakości lokalnej polityki społecznej.

Przyjęte rozwiązania pozwolą na zwiększenie skuteczności działań pomocowych, wzmacnianie współpracy instytucjonalnej oraz racjonalne wykorzystanie dostępnych zasobów finansowych i organizacyjnych, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Orońsko.

UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ

Przy opracowywaniu oraz wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 istotne znaczenie ma zapewnienie jej powszechnej dostępności dla mieszkańców oraz wszystkich podmiotów zainteresowanych realizacją jej założeń. Dokument powinien być łatwo dostępny zarówno dla osób i grup objętych działaniami Strategii, jak również dla instytucji, organizacji oraz partnerów społecznych uczestniczących w realizacji lokalnej polityki społecznej.

W związku z powyższym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 wraz z uchwałą w sprawie jej przyjęcia zostanie udostępniona na stronach internetowych: Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Gminy Orońsko, Biuletynu Informacji Publicznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orońsku.

Dokument Strategii będzie również podlegał działaniom informacyjnym i promocyjnym poprzez publikację na wskazanych stronach internetowych oraz upowszechnianie informacji o możliwościach i kierunkach wsparcia realizowanych w ramach Strategii.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orońsko na lata 2026-2032 stanowi dokument wyznaczający kierunki lokalnej polityki społecznej oraz podstawę do podejmowania działań służących poprawie jakości życia mieszkańców. Opracowana strategia odpowiada na zidentyfikowane potrzeby społeczne oraz uwzględnia aktualne uwarunkowania demograficzne, ekonomiczne i społeczne gminy.

Realizacja założonych celów strategicznych i operacyjnych będzie wymagała systematycznej współpracy samorządu, jednostek organizacyjnych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej. Szczególne znaczenie będą miały działania ukierunkowane na przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, wspieranie rodzin, profilaktykę uzależnień i przemocy, aktywizację mieszkańców oraz rozwijanie systemu wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Strategia zakłada prowadzenie działań profilaktycznych, wspierających i aktywizujących, które mają przyczyniać się do wzmacniania kapitału społecznego oraz budowania bezpiecznej, solidarnej i aktywnej społeczności lokalnej. Istotnym elementem realizacji strategii będzie również stały monitoring podejmowanych działań oraz elastyczne reagowanie na zmieniające się potrzeby mieszkańców i pojawiające się wyzwania społeczne.

Podjęmowane działania mają służyć tworzeniu warunków umożliwiających mieszkańcom Gminy Orońsko pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym, poprawę jakości życia oraz ograniczanie zjawisk prowadzących do wykluczenia społecznego.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców w latach 2020-2024	10
Tabela 2. Przyrost naturalny w latach 2020-2024	11
Tabela 3. Szkoły podstawowe w Gminie Orońsko- rok 2024.....	13
Tabela 5. Przestępstwa na terenie gminy	17
Tabela 6. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.....	17
Tabela 7. Interwencje związane z przemocą domową	18
Tabela 8. Pomoc społeczna	43
Tabela 9. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS	44
Tabela 11. Stan bezrobocia w latach 2023-2025	46
Tabela 12. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	49
Tabela 13. Działalność Punktu Konsultacyjnego 2023-2025.....	50
Tabela 14. Podział mieszkańców ze względu na wiek.....	51
Tabela 15. Wskaźniki obciążenia demograficznego	52
Tabela 16. Procedura „Niebieskie Karty”	62
Tabela 17. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową	62
Tabela 18. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.....	63
Tabela 19. Stosowanie procedury ”Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	63
Tabela 20. Liczba rodzin u których stwierdzono występowanie przemocy domowej	65
Tabela 21. Analiza SWOT	70
Tabela 22. Cele i kierunki działań.....	77
Tabela 23. Analiza ryzyka.....	85
Tabela 24. Źródła finansowania	91
Tabela 25. Szacunkowe nakłady finansowe na lata 2026-2032	91

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2020-2024	30
Wykres 2. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2020-2024	31
Wykres 3. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.....	47
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby	53
Wykres 26. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami?	54

Wykres 27. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?	54
Wykres 28. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych na terenie gminy?	54
Wykres 29. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	55
Wykres 5. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej	58

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

Raport o stanie Gminy Orońsko za rok 2024

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Źródła internetowe

<https://bdl.stat.gov.pl>

<https://bip.oronsko.pl>

<https://gops.oronsko.pl>

<https://www.oronsko.pl>